

KÂTİB DAVUD'UN İSTANBUL VE VİZE ŞEHRENGİZİ*

*Hasan KAYA***

ÖZET

Şehrengizler yerleşim yerlerini konu edinen eserlerdir. Türk edebiyatında 16. yüzyıldan itibaren yazılmaya başlanan bu eserlerde bir şehrin güzelliklerinden ve şehirdeki güzellere söz edilir. Yazıldıkları dönemin kültürel hayatına dair önemli bilgiler içeren bu eserler, çoğunlukla mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. İçinde farklı nazım şekilleriyle yazılan şiirlere de yer verilen şehrengizlerin dili pek çok türe göre sade sayılır. İstanbul, Vize ve Çorlu'nun söz konusu edildiği, *İstanbul ve Vize Şehrengizi* adıyla tanınan eserin müellifi, Çorlulu ya da Ergene köprüsü yakınında bir kasabadan olduğu kabul edilen Katip Davud'dur. Rûmî mahlasını da kullandığı bilinen şairin mesleği katipliktir ve bu eserinde Kâtib mahlasını kullanmıştır. Eser, Yavuz Sultan Selim döneminde H. 919 (M. 1513) yılında telif ve istinsah edilmiştir. *Şehrengiz*'de Yavuz Sultan Selim'e yazılan bir de kaside yer almaktadır. Mesnevi nazım şekliyle yazılan eserin içinde bir kaside ve otuz beş de gazel olmak üzere otuz altı manzume yer almaktadır. Aruz vezniyle yazılan eserde, içindeki farklı nazım şekillerinde kullanılan kalıplarla birlikte sekiz aruz kalıbının kullanıldığı görülür. Tek nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi 4086/2 numarada kayıtlı eserin ne kadarlık bir bölüm olduğu belli olmamakla birlikte baş tarafı eksiktir. Eldeki eksik nüshaya göre eser 682 beyittir. Bu beyit sayısı bile bilenen şehrengizlere göre oldukça hacimli bir şehrengiz olduğunu göstermektedir. Sergüzeştname biçiminde kaleme alınan eserin baş kişisi şairin kendisidir. Önce İstanbul'u ve İstanbul'un güzelliklerini anlatan şair, oradan Ergene ırmağı civarına, ardından Vize'ye, Çorlu'ya ve oradan da İstanbul'a geçmiş; gezdiği yerlerdeki güzellikleri ve güzelleri eserinde anlatmıştır. İstanbul'da Galata, Eyüp, Vefa semtleri ile Ayasofya, Yeni Cami, üzerinde en çok durulan yerlerdir. Bu makalede şehrengiz türü ve Kâtib Davud'un hayatı ile ilgili bilgiler verilmiş, eserin şekil ve muhteva hususiyetleri üzerinde durulmuş ve son bölümde de eserin bilinen tek nüshasına dayanılarak metni ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Şehrengiz, Kâtib Davud, Rûmî, mesnevi.

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Namık Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: hasanka84@hotmail.com

ISTANBUL AND VIZE SEHRENGIZ OF DAVUD THE SCRIBE

ABSTRACT

Sehregizs are works that refer to the settlements. These works rave about beauties of and in the city as from 16th century when these works began to be written. Mostly written in mesnevi verse form and contain vital information about the cultural living of the era they were written. Notwithstanding Sehregizs includes poems in different verse forms, they are considered stark by many varied types. Davud the Scribe who is considered to be from Çorlu or a town near Ergene bridge; is author of the work known as Istanbul and Vize Sehregiz which mentions Istanbul, Vize and Çorlu. Inscribe of his profession as scribe, poet who also known to have been using pen name Rumi, used The Scribe pen name in the mentioned work. The work copyrighted and copied during the period of Sultan Selim in Hijri 919 (1513 as Gregorian calendar) year. Sehregiz also contains a eulogy was written for Yavuz Sultan Selim. The work that was written in the Mesnevi verse form consists of total thirty-six poems as one eulogy and thirty-five odes. Work was written in aruz prosody and it can be seen to be used eight aruz form in conjunction with the different verse forms. Only copy of the work is registered in Nuruosmaniye Library number 4086/2, number of its chapters is unknown with the missing head chapter. This partial copy consists of 682 couplets. Even number of couplets suggests that this sehregiz has higher volume rather than other sehregizs which couplet numbers are known.

Main person of the work that was written in the form of Sergüzeştname (Adventure Letters), is the poet himself. Poet first described Istanbul and beauties of İstanbul, than he travelled to Ergene river vicinity then Vize, Çorlu and Istanbul; he described the beauties of and in these places in his work. Commonly he emphasized Galata, Eyüp, Vefa district, Hagia Sophia and Yeni Cami in Istanbul. This article provides information about the type of sehregiz, life of Davud the Scribe, has been focused on form and content of the work and in the last part text of the work was set out on the basis of the only copy of the work known.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Other than biladiyes (Works describing towns) and sahilnames (Works describing coasts) sehregizs are the works narrate settlements in Divan literature. Word of sehregiz means “city confounder” formed by combination of seher (şehir-city) and engiz (harekete getiren-karıştıran/stimulates-confounds) words and these poetics as a literary genre narrates the natural and historical beauties, social features and beautiful people in the city.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

Author, Davud the Scribe

According to Sehî Bey and Ahmed Badi Efendi, he was born in a town near by Ergene bridge when some sources say he was born in Çorlu, his original name is Davud and is a one of the poets of Kanuni Sultan Suleiman era. Hereunder the poet was born in Çorlu or a town near the Ergene Bridge. Although his real name was Davud, the poet has used Scribe pen name in addition to the Rumi due to his profession. He lived during the reigns of Bayezid the second, Selim the first and Kanuni Sultan Suleiman. He worked as the council clerk for Rumeli governor and has been owned fiefdom. As well as it's unknown whether he had a council, in the collection of biographies there exists a quadripartite (murabba) along with his two works as far as is known. Davud the Scribe also wrote mesnevi Şirin ü Perviz besides İstanbul and Vize Sehrengiz, which is subject of this article.

Istanbul and Vize Sehrengiz

The work known by the name of İstanbul and Vize Sehrengiz was written in mesnevi verse form. It consists of thirty-six poems including one eulogy and thirty-five odes.

As noted above Sehrengiz's head chapter is missing. Poet first described the Hagia Sophia and Galata districts while mentioning beautiful people. It was mentioned that he come across Mustafa Bey, who is focused in the work, in Yeni Cami in Ramadan and after Taraweeh prayers their visit to Çorlu and Vize with one of his friends. Vize and surroundings weredepicted with beautiful people, and then he met with Mustafa Bey in Çorlu and returned to İstanbul.

Along with İstanbul, Vize, Çorlu and beautiful people in these places most emphasized aspect of the work had become poet's friend Mustafa Bey; bounded together with ties of affection.

The only known copy of the work is registered in the name Şehrengiz number 4086/2 in Nuruosmaniye Library. Copyright date of the work is in the last couplet while copy date registered under this couplet as Hijri 919 (1513 as Gregorian calendar). Sehrengiz is located between the leaves of 27b and 54a of the book.

Result

As the copyright date Hijri 919 (1513 as Gregorian calendar) Davud the Scribe's work has importance being one of the first sehrengizs in the Turk Literature. Although the missing head chapter of the work, its volume consists of 682 couplets is one of the highlights of the work. When considered many of the detected sehrengizs are in the range of 100-150 and 250 couplets Davud's work is deemed to quite voluminous work by this genre. Another characteristic of this sehrengiz is to have been written in the form of a sergüzeştname (Adventure Letters). It is seen that the poet is in the centre of the described events in person and tells his adventures in the places that he travelled. Besides mesnevi verse form of this work which language characteristics of Ancient Anatolian Turkish can be seen vividly, it is also important to be used thirty-six different version of verse form including one eulogy and thirty-five odes and eight aruz prosodies. Davud the Scribe used fairly harmonious language in his work as well as

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

his high success to use aruz. Use of more ingenious language and Arabic-Persian words more frequently in the description parts of the Sehregiz draws attention while a plain language used in the work in general. Idioms used frequently in the work, many poetic themes of the divan literature used successfully and vocabulary range seems to be quite large. As well as the torn page edges exist; to make comparisons between Sehregizs and to make better assessments about this genre revealing the text of this work is extremely important.

Key Words: Sehregiz, Davud the Scribe, Rumi, Mesnevi.

1. Giriş

Divan edebiyatında gazel, kaside gibi nazım şekillerinden sonra yaygın nazım şekillerinden biri de mesnevidir. Pek çok konuda yazılabilen mesnevilerin en bilindik örnekleri aşk konusu üzerine yazılanlardır. Daha çok kurgusal olan aşk konulu mesnevilerin dışında bu nazım şekliyle yazılan ve sosyal hayatı ele alan pek çok tür vardır. Divan edebiyatı, tümüyle kurgusal eserlerden oluşmaz. Sosyal hayatı konu alan ve gerçekçi bir anlayışla yazılan türlerin de çok sayıda örneğinin olduğu bir gerçektir. Kahvenâme, sâkinâme, sûrnâme gibi sosyal temalı türlerin yanında beldenâme (bilâdiye), dâriye, hamamnâme (hamâmiye), sâhlnâme, sefâretnâme ve seyâhatnâme gibi yerleşim yerlerini konu alan eserler yazılmıştır. Yerli ve realist bir anlayışla yazılan şehregizler de bu tür eserlerdendir.

1.1. Şehregiz Türü

Bilâdiye ve sahilnâmelerden başka şehregizler de divan edebiyatında yerleşim yerlerini konu edinen eserlerdir. Şehr (şehir) ve engîz (harekete getiren, karıştıran) kelimelerinin birleşmesiyle oluşan ve “şehir karıştıran” anlamına gelen şehregiz; edebî bir tür olarak bir şehrin doğal ve tarihî güzelliklerinden, sosyal özelliklerinden, şehirdeki güzellerden söz eden manzum eserlerdir (Erverdi 1986: VIII/117; Kaya 2010: 461; Canım 2012: 292). Divan edebiyatının dış dünyaya açılan türlerinden biri olan ve şehregizle birlikte “âlem-âşûb, cihân-âşûb, dehr-âşûb, şehr-âşûb, medh-i hûbân, vasf-ı hûbân, nigâr-nâme” gibi adlarla da anılan bu eserler, esasen bir çeşit medhiye olarak değerlendirilebilir. İran edebiyatında türün benzerlerinde çoğunlukla “şehr-âşûb” adı tercih edilmiş ve güzellerden ziyade şehrin kendisi övgü ya da yergi konusu edilmiştir (Erverdi 1986: VIII/17; Akkuş 1998: 117; Aça vd. 2011: 439-440).

Divan edebiyatında yerli ve realist eserler arasında gösterilen şehregiz türü, şehrin doğal güzellikleri ile -çoğunluğu esnaf olmak üzere- meşhurlarını tanıtan ve iktisadi yapıyı yansıtan eserlerdir. Yazıldıkları dönemin maddî kültür unsurlarını zengin bir şekilde gözler önüne seren bu eserler, söz konusu ettikleri yerlerin doğal ve mimarî özellikleriyle sosyal yaşantısına ışık tutacak bilgiler içerir. Bu bilgiler, doğrudan tarihî belge olarak kabul edilmeseler bile çoğu zaman tarihe yardımcı, bazen de tarihî belgenin olmadığı yerde tarihî belge hüviyeti kazanır (Aydemir 2007: 97; Gök 2015: 1110).

Manzum olan ve çeşitli nazım şekilleri ile yazılmış olmakla birlikte ekseriyetle mesnevi nazım şekliyle yazılan şehregizlerin içinde, bu makaleye konu olan şehregizde de olduğu gibi, farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirler de bulunabilmektedir. Yaygın olarak 150 ila 250 beyit arasında yazılan şehregizlerin yanında Lamiî'nin Bursa Şehregizi'nde olduğu gibi 900 beyte yaklaşan şehregizler de yazılmıştır. Hacimli şehregizlerin sayısı fazla değildir (Tuğcu 2007: 24).

Şehregizlerin giriş bölümlerinde tevhid ve naat yanında çoğunlukla klasik münacaatlardan farklı olarak Allah'tan başışlanma dilenen bir münacaat yer alır. Ardından Hz. Peygamber'i, dört halifeyi ve dönemin padişah ve devlet adamlarını öven şiirlere rastlanır. Sebeb-i nazm-ı kitapta eserini

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

yazılış sebebi anlatılır ve ardından asıl konunun işlendiği âgâz-ı destan bölümü yer alır. Çoğunlukla bir dua bölümüyle şehrengizler sonlanır (Kaya 2010: 461).

Türk Edebiyatında XVI. yüzyılın başlarında yazılmaya başlanan ve çabucak yaygınlaşan şehrengiz türü, XVIII. yüzyılda rağbetten düşer (Levend 1958: 14; Tezcan 2001: 161). Türün ilk örnekleri Mesîhî'nin 1512'de yazdığı *Edirne Şehrengizi* ile Zâtî'nin 1512'de yazdığı *Edirne Şehrengizi*'dir (Levend 1998: 164; Aça vd. 2011: 440). Bugün türe örnek olmak üzere sayısı 70'i bulan pek çok şehrengiz tespit edilmiştir (Kaya 2010: 462; Turan 2011: 51-52; Eren 2012: 6-8; Çelik 2013: 676).

Müstakil yazılmış şehrengizlerin yanında şairlerin divanlarının içinde yer alan şehrengizler de söz konusudur. Şehrengizlerin çoğu bir şehri ele alırken Kâtib Davud'un eserinde olduğu gibi birden fazla şehri ele alan şehrengizler de yazılmıştır. İshak Çelebi ve Cemâlî'de olduğu gibi bir şairin birden fazla şehir için ayrı ayrı şehrengiz yazdığı da görülür. Şehrengizler içinde Lamîfî'nin *Bursa Şehrengizi* ve Dürrî'nin *Gümölcine Şehrengizi*'nde olduğu gibi şehrin güzelliklerine yoğunlaşan şehrengiz örnekleri de verilmiştir (Yazar 2007: 772).

Şehrengizlerle ilgili bugüne kadar pek çok çalışma yapılmıştır. İlk kapsamlı çalışma M. İzzet Deliçay'ın mezuniyet tezidir. Tez, yaklaşık 20 şehrengizin incelenmesi üzerinedir.¹ 1958'de Agah Sırrı Levend ve 1987'de Metin Akkuş'un yaptığı çalışmalar türe ve örneklerine dair önemli bilgiler içerir.² Bir şehri ele alan şehrengizlere dair çalışmalar yapılmakla birlikte müstakil şehrengiz metinlerinin yayımlandığı da görülür. Şehrengizlerle ilgili çalışmalara dair 2007'de de Fatih Tıgılı tarafından bir bibliyografya yayımlanmıştır (Tıgılı 2008: 230-231).³

2. Eserin Müellifi Kâtib Davud

Şehî Bey tezkiresinde: "Rumeli'de Ergene köprüsünün yanındaki kasabadandır. Rûmî mahlasını kullanır. Hoş tabiatlı, doğruluğu ile tanınmış kimsedir. Rumeli beylerbeyine ısmarlanan deftere hizmet eden kâtiplerden ve o eşiğe eskiden kapılanan kullardandır. Zeamete mutasarrıftı. Çok şiiri bulunan arif bir kişidir." bilgisi verildikten sonra murabba' nazım şekliyle yazdığı bir şiirin iki bendine yer verilmiştir (İsen 1998: 208).

Şehî Bey ve Ahmed Bâdî Efendi'ye göre Ergene Köprüsü yakınlarında bir kasabada doğmuş iken bazı kaynaklarda Çorlu'da doğduğu ya da Çorlulu olduğu, asıl adının Davud olduğu ve Kanuni Sultan Süleyman dönemi şairlerinden olduğu yazılıdır (Abdurrahman Hıbrî 1996: 132; Ahmed Bâdî Efendi 2014: II-II/1748). Buna göre şair, Çorlu ya da Ergene Köprüsü yakınında bir kasabada doğmuştur. Asıl adı Davud olan şair, Rûmî mahlasının yanında mesleğinden dolayı Kâtib mahlasını da kullanmıştır. II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman'ın saltanatları döneminde yaşamıştır. Rumeli beylerbeyinin divan katipliğini yapmış ve zeamet sahibi olmuştur (Yücebaş 1939: 59; Erverdi 1986: II/205; Oy 1995: 179). Tezkirelerde bir murabba örneği verilen şairin divan sahibi olup olmadığı belirtilmemekle birlikte iki eseri bilinmektedir. Bu makaleye konu olan *İstanbul ve Vize Şehrengizi* dışında *Şîrîn ü Perviz* adlı mesneviyi yazmıştır.

Şehrengiz'de Kâtib mahlasını kullanan şair, Şeyhî'nin tamamlanmayan *Husrev ü Şîrîn* hikayesinin bir devamı olarak Şîrûye vakasını Şeyhî'nin eserinin vezniyle Nizâmî'den tercüme

¹ Detaylı bilgi için bk. M. İzzet Deliçay, *Türk Edebiyatında Şehrengizler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Mezuniyet Tezi, İstanbul 1935-36.

² Detaylı bilgi için bk. Agah Sırrı Levend, *Türk Edebiyatında Şehr-engizler ve Şehr-engizlerde İstanbul*, İstanbul Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1958; Metin Akkuş, *Türk Edebiyatında Şehr-engizler ve Bursa Şehr-engizleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1987.

³ Fatih Tıgılı, "Klasik Türk Edebiyatında Şehrengiz Çalışmaları Hakkında Bibliyografya Denemesi", *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Tunca Kortantamer Özel Sayısı II, Volume 2/4, 2007, s. 763-770.

etmiştir. Kütahya Vahitpaşa Kütüphanesi 1616 numarada *Şîrîn ü Perviz* adıyla kayıtlı eser 935 beyittir. Kanunî Sultan Süleyman için kaleme alınan eserde Rûmî mahlasını kullanan şair, 324. beyitte adının Davud olduğuna da işaret eder (Doğan ve Korkmaz ekitap: 9, 11):

*Ol elhân ile tutdıysa cihânı
Ol elhâna menem Dâvûd-ı sâni*

Kâtib Davud, *İstanbul ve Vize Şehrengizi*'nde Kâtib mahlasını kullanmıştır. Şairin mahlası eserdeki 35 gazel ve 1 kaside dışında da yer almakta ve toplam 40 yerde geçmektedir.⁴

Eser, içerisindeki kayda göre H. 919 (M. 1513) yılında yazılmıştır. Şair, 21 ve 22. beyitlerde II. Bayezid'den sonra tahta Yavuz Sultan Selim'in geçtiğini belirtmiş, ayrıca Yavuz Sultan Selim için 16 beyitlik "şeref" redifli bir kaside (25-40) yazmıştır:

<i>Özi milke beg iken Bâyezid Hân Selîm Hân'ı yirine itdi sultân</i>	21
<i>Ki şimdi milke sultândur Selîm Hân Hemîn berreyne bahreyne o hakan</i>	22
<i>Redîf itdüm şeref iy nûr-ı dîde Selîm Hân'a didüm bir hoş kasîde</i>	24

3. İstanbul ve Vize Şehrengizi

3.1. Eserin Şekil ve Üslup Özellikleri

İstanbul ve Vize Şehrengizi adıyla anılan eser, mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. İçinde 1 kaside, 35 gazel olmak üzere farklı nazım şekilleri ile yazılmış 36 manzume yer almaktadır. Gazellerden biri muvaşşah gazeldir. Uzun mesnevilerde vezin ve anlatımdaki monotonluğu kırmak için farklı nazım şekillerine başvurulması pek çok mesnevîde görülürken Kâtib Davud'un buna çok sık başvurduğu, öyle ki bazen bir ya da iki beyitlik mesnevîden sonra bile gazele geçtiği görülmektedir. 4 beyit ile 7 beyit arasında değişen gazellerin toplam beyit sayısı 185'tir. Gazellerin 26 tanesi beş beyitli, 5 tanesi altı beyitli, 3 tanesi yedi beyitli ve 1 tanesi dört beyitlidir. Eserde yer alan 1 kaside 16 beyitten oluşmakta böylece eserdeki farklı nazım şekillerinin beyit sayısı 201 olmaktadır. 682 beyitlik eserin geri kalan 481 beyitlik kısmında mesnevi nazım şekli kullanılmıştır. Eserde aruzun *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbı tercih edilmiştir. Bu kalıpla birlikte 8 farklı aruz kalıbının kullanıldığı görülür. Kasidenin de dahil olduğu 36 nazım şeklinin 15'inde *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbı, 8'inde *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbı, 5'inde *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün* kalıbı, 3'ünde *mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün* kalıbı, 2'sinde *mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün* kalıbı, 1'inde *mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün* kalıbı, 1'inde *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbı, 1'inde ise mesnevîde kullanılan *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbı kullanılmıştır.

⁴ *Şehrengiz*'de şairin mahlasının geçtiği beyitler şunlardır: 6, 40, 51, 62, 88, 96, 104, 126, 139, 164, 188, 257, 277, 285, 304, 324, 347, 376, 386, 410, 427, 434, 448, 458, 459, 467, 472, 505, 507, 532, 575, 581, 599, 607, 621, 630, 641, 661, 666, 677.

Eserdeki nazım şekilleri ve bunlarda kullanılan aruz kalıpları şu şekildedir:

Beyit Aralığı	Beyit Sayısı	Nazım Şekli	Aruz Kalıbı
1	1	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
2-6	5	gazel	<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>
7-24	18	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
25-40	16	kaside	<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i>
41-46	6	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
47-51	5	gazel	<i>Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün</i>
52-55	4	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
56-62	7	gazel	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
63-83	18	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
84-88	5	gazel	<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>
89-91	3	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
92-96	5	gazel	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün</i>
97-99	3	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
100-104	5	gazel	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün</i>
105-120	16	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
121-126	6	gazel	<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>
127-134	8	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
135-139	5	gazel	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün</i>
140-159	21	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
160-164	5	gazel	<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>
165-183	19	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
184-188	5	gazel	<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>
189-208	20	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
209-213	5	gazel	<i>Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün</i>
214-252	39	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
253-257	5	gazel	<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>
258-272	15	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
273-277	5	gazel	<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>
278-280	3	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
281-285	5	gazel	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün</i>
286-299	14	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
300-304	5	gazel	<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>
305-341	37	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
342-347	6	gazel	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün</i>
348-369	22	mesnevi	<i>Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün</i>
370-376	7	gazel	<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i>

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

377-381	5	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
382-386	5	gazel	<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>
387-405	19	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
406-410	5	gazel	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün</i>
411-422	12	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
423-427	5	gazel	<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>
428-429	2	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
430-434	5	gazel	<i>Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün</i>
435-443	9	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
444-448	5	gazel	<i>Mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ülün</i>
449-453	5	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
454-458	5	gazel	<i>Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün</i>
459-462	4	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
463-467	5	gazel	<i>Mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ülün</i>
468	1	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
469-472	4	gazel	<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>
473-491	19	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
492-498	7	gazel	<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>
499	1	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
500-505	6	gazel	<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>
506-570	65	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
571-575	5	gazel	<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>
576	1	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
577-581	5	gazel	<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>
582-594	13	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
595-599	5	gazel	<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>
600-602	3	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
603-607	5	gazel	<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>
608-624	17	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
625-630	6	gazel	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün</i>
631-636	6	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
637-641	5	gazel	<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>
642-655	14	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
656-661	6	gazel	<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>
662-672	11	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>
673-677	5	gazel	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün</i>
678-682	5	mesnevi	<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün</i>

Pek çok aruz kalıbına eserinde yer veren şairin aruzu kullanmada başarılı olduğu görülür. Az da olsa veznin aksadığı mısralara (48b, 76a, 373b, 470b, 512a, 624b) rastlanır. Zihafın neredeyse

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

yapılmadığı eserde (kandil 103b, da'vî 384a) yer yer Türkçe kelimelerin medli kullanıldığı görülür: *addur* (548a), *çaglar* (571a, 577b), *daglar* (572b), *aglar* (573b, 578b), *taglar* (574b, 577a, 580b), *saglar* (575b), *irmaglar* (579b) gibi.

Az da olsa kafiye ve redif kusurlarına rastlanan 682 beyitlik eserin 18 beytinde mısra sonlarındaki kopukluk nedeniyle kafiye konusunda bir değerlendirme yapılamamaktadır. 535-542. beyitler arasındaki bölüm mesnevi olmasına rağmen “ışk” redifini tercih eden şair 542. beyti de gazel gibi kafiyelemiştir. Sonu kopuk beyitlerle kafiyesiz bir beyit dışında kalan 663 beytin 337'sinde mürdef, 189'unda mücerred, 66'sında müesses, 20'sinde cinaslı, 12'sinde de mukayyed kafiye kullanılmış; 39 beyitte ise ahenk sadece redif kullanılarak sağlanmıştır. Ek hâlinde redif kullanılan beyit sayısı 238, bir kelimenin redif olduğu 116, iki kelimenin 56, üç kelimenin 1, dört kelimenin 5, beş kelimenin redif olduğu beyit sayısı 6'dır.

Eserde yer alan ve “Gazel-i Mu'ammâ ve Muvaşşah” başlıklı şiir 7 beyitlidir ve baş harfleriyle Mustafâ Beg (مصطفى بك) yazılmıştır. Gazelin matla beytinin muamma şeklinde olduğunu gazelden önceki beyitte belirten şair, bu ilk beyitte Mustafâ adının “mushaf” (مصحف) kelimesinin iki harfi olan mîm (م) ve sad (ص) harflerini alarak, “tufeylin pâyını göstermek” ifadesiyle de son harfi kastetmiş böylece tufeyl (طفيل) kelimesinin son harfi olan lâm (ل) harfinin atılmasını ve ilk mısradaki iki harfle birleştirilmesi istenmiştir. Sırasıyla mîm (م), sad (ص), tı (ط), fâ (ف), yâ (ي) kelimeleriyle Mustafâ (مصطفى) ismi yazılmıştır:

Mushaf-ı hüsninden itdük iki harfîn çün revân
Sen tufeylün pâyını el böyle gösterdi hemân 492

Aşağıdaki beyitte de güzellerden birini anlatan şair, âlemler yaratılalı beri onun güzelliğinin vasfedilemeyeceğini ifade etmiştir. Âlemlerin yaratılması için Allah'ın “ol” anlamına gelen “kün” emri için şair “nûn” (ن) ve “kâf” (ك) harflerini vermiş ve “kün” (كن) emrini kastetmiş böylece kelime oyunu yapmıştır:

Anun vasf idemez hüsnini vassâf
Bir araya geleden nûn ile kâf 74

Bazı bölümlerde oldukça sade bir söyleyiş görülürken tasvirlerde ve lirik bölümlerde söz sanatlarının imkanlarından yararlanıldığı görülür. Eserin içindeki gazellerde başarılı bir üslup göze çarpar.

Şair, divan şiiri kültürüne vakıftır. Eserin kelime kadrosunda pek çok dinî, tarihî isme yer verildiği; pek çok telmih başarı ile kullanıldığı görülür. İrem bağı, havz-ı kevser, Mi'râc, Sidre, muntehâ, Burak, Kabe, Merve gibi kelime ve çağrışımlarının yanında meleklerden Cebrâil, surelerden Yasin, Rahmân, Nûr, İhlâs eserde yer almıştır. Tarihî ve efsanevî şahsiyetlerden Hızır, Hâkân, Husrev, Zîyzen, Feridûn, İskender, Nüşirevân, Rüstem, ünlü ressam Mânî, ünlü hattat Yâkût'un yanında Harut ile Marut'a yer verilmiştir. Yer adlarından Çin, Mısır, Arabistan, Şam, Halep, Türkmân-ı 'Acem, Rûm, Hind, Mekke/Bekke, Medine, Ken'ân, Yemen özellikleri ile esere konu olur. Nil, Aras, Ergene, Despina suları eserde yer bulurken peygamberler ve onların yakınlarından Hz. Âdem, Hz. İsa, Meryem, Hz. Nûh, Hz. Musa, Hz. Yakup, Hz. Yusuf, Hz. Eyyûb, Hz. Danyâl'e yer verilmiştir. Dört halifeden Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali; dini günlerden Berât, Kadir; şairlerden Hâfız, Selmân, Hassân, Şeyhî, Ahmed, Ahmedî, Hamdî esere konu olur. Eserlerden *Kânûn*, *Şifâ*, *Bostân*; mesnevî kahramanlarından Şîrîn, Husrev, Feraşâd, Hurşîd de çeşitli telmihlerle anılırken astrolojik unsurlardan Müşterî ve Sühâ'ya yer verilmiştir.

Eserinde pek çok sanatı başarı ile kullanan şairin cinas sanatına özel bir ilgisinin olduğu görülmektedir. *Şehrengiz*'de başarılı cinas örnekleri bulunmaktadır: *Anı/ânu* (8), *meh-rû/meh rû* (167,

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

388, 651), *gül/gül-* (279), *yârı/yarı* (333), *revâne/revâna* (418), *oldum/ ol dem* (435), *içinde/ milk-i Çîn 'de* (511), *işitme/iş itme* (546), *anı/revânı* (569), *ayına/âyîne* (673-677) bunlardandır.

Eserde eski Anadolu Türkçesinin dil özellikleri görülür. Seslenme ünlemi olan “ey” kelimesi eserde “iy” şeklinde harekelenmiştir (24, 27, 28, 156...). Geniş zaman olumsuz soru şekli “görme misin” şeklinde kullanılmaktadır (38). Kişi ve işaret zamirlerinin çokluk şekilleri “bular” (105, 547), “olar” (246) şeklinde kullanılırken fiil çekimlerinde birinci kişi “göremezven” (203), “dilerven” (678), “kılaysın” (201), “ideyin” (398) şekillerinde görülür. Emir çekimlerinde “eylegil” (211), “saklagıl” (256) şekillerine rastlanırken “görünce” anlamında fiile eklenen gerindium ekinde “göricegez” (663) şeklinin tercih edildiği, “ben” zamirinin belirtme hâlinde “bini” (666) şeklinde kullanıldığı, “su” kelimesine tamlayan eki getirildiğinde “sunun” (233, 237) şeklinde eklediği görülür. Yine benzetme edatı çoğunlukla “bigi” (47, 103, 138, 258...) şekli kullanılmıştır.

Eserde bugüne göre arkaik sayılabilecek kelimelere yer verilmiştir: *düriş-* (9, 363), *çav* (72), *kanı* (119, 253), *irgür-* (142, 451), *geyür-* (147, 402), *biliş* (177), *kaçan* (191, 302, 426, 656), *ağ-* (198), *döy-* (207, 455), *ev-/iv-* (220, 360), *gey* (226, 259), *igen/igende* (262, 412), *kanda* (310, 315), *kankı* (316-318), *dün* (331, 510, 552), *katı* (336, 417), *yarag* (346), *gönül-* (366), *sin sin* (377), *nitesi* (398), *uşda* (456), *ilt-* (463-467), *ulal-* (485), *tulin-* (486), *yendek* (530), *yığ-* (531), *toyla-* (560), *taş* (563), *dürüt-* (645), *kavşur-* (664) bunlardandır.

Şair, deyimleri de oldukça sık kullanmıştır. *Yüz sür-* (2, 162, 186, 257, 464, 615, 661), *kan ağla-* (6), *laf ur-* (16), *kuruyup kal-* (30), *hesaba gelme-* (55), *yer et-* (60), *elden koma-* (62), *kulağına dokunma-* (90), *başını alıp git-* (114), *safa sür-* (153, 586), *tana kal-* (159, 260, 449, 517, 665), *gözünü yumma-* (182), *dağlara düş-* (187), *hoş tut-* (241), *yüzü sulu* (244), *aklımı cem et-* (363), *elden git-* (520), *yerden götür-* (599) bunlardan bazılarıdır.

Eserde vezin ve kafiyenin yanında tekrarlarla ahenk sağlanmıştır. Bazı bölümlerde beyitlerin hep aynı kelimeyle başlaması, beyitlerde kelime ve hece tekrarları, bazı beyitlerde yer alan aliterasyon ve asonanslarla eser oldukça ahenkli bir hale getirilmiştir.

<i>Mü'ezzinler ider çok çok senâlar</i> <i>Okurlar dürlü dürlü çok du 'âlar</i>	154
<i>Seherde bülbül okur dürlü destân</i> <i>Seherde zeyn olur dürlü gülistân</i>	180
<i>Ne bilem yârımı kanda görem ben</i> <i>N'idem ben n'eyleyem ben nic'idem ben</i>	310
<i>'Aceb fûrkat 'aceb hicrân 'aceb âh</i> <i>Bunu virme kimesneye sen Allâh</i>	312
<i>Sevindi geldi vecde cânım iy cân</i> <i>Sevincinden beden buldı yeni cân</i>	334
<i>Velî görmek diler cânım o cânı</i> <i>Velî ol kâm-yâb u kâm-rânı</i>	353
<i>Yaradılmış senün emrüne fermân</i> <i>Senün emrün durur İslâm u îmân</i>	476
<i>Nübüvvet gencinün miftâhı oldur</i> <i>Fütüvvet bahrinün mellâhı oldur</i>	479

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

<i>Anun cânına cânân oldu bu 'ışk</i> <i>Anun derdine dermân oldu bu 'ışk</i>	537
<i>Düşüpdür derdüne derdün murâdı</i> <i>Müyeser kıl murâdın bul murâdı</i>	544

3.2. Eserin Muhtevası ve Özeti

Yukarıda belirtildiği gibi *Şehrengiz*'in baş tarafı eksiktir. Önce İstanbul'u anlatan şair; İstanbul'dan Ayasofya ve Galata çevrelerini tasvir etmiş, bu arada güzellerinden söz etmiştir. Eserin merkezindeki Mustafa Bey ile ramazan ayında Yeni Cami'de karşılaşmaları ve kıldıkları teravih namazlarından sonra bir arkadaşıyla Çorlu ve Vize'ye gelmeleri anlatılmıştır. Vize ve çevresi güzelleriyle tasvir edilmiş, ardından Çorlu'ya giderek Mustafa Bey ile orada görüşmüş ve İstanbul'a dönmüştür.

Eserde İstanbul, Vize ve Çorlu ile buradaki güzellerden söz edilmekle birlikte şairin gönül bağı olan Mustafa Bey eserde en çok üzerinde durulan unsurdur.

Şair, eserin belli bölümlerinde Allah'ı isim ve sıfatlarıyla anarken Hz. Peygamber'i de metheder. Yedi yerde görülen bu bölümlerin beyit sayısı 57'dir.⁵ Bu bölümlerin başında ve sonunda kalıplaşmış ifadeler yer verilir. Özellikle başlarda “*Tamâm itdük burada bu kelâmı*”, “*Burada bu sözi itdüm tamâmî*”, “*Bu sözüüm bunda bes kalsun tamâmî*”, “*Virelüm Mustafâ'ya çok selâmı*” mısraları ile asıl konuya dönülürken söylenen “*Girü söze uralum tâze bünyâd*”, “*Gine evvelki söze varalum biz*”, “*Varalum sözüümüze yine tekrâr*”, “*Şürü' itdük yine şîrîn kelâma*”, “*Yine bünyâd idelüm bu kelâmı*” gibi mısralar kalıplaşmış bir şekilde kullanılmaktadır.

Eserde dört iktibas yer almaktadır. Bunlar: Kutsî hadis olarak kabul edilen “*levlâk*” (110) ile Âl-i İmrân suresi 19. ayetten “*inne'd-dîne 'indallâhi'l-İslâm*” (396), Nûr suresi 35. ayetten “*nûrun 'alâ nûr*” (617) ve Kalem suresi 4. ayetten iktibas olan “*alâ hulkin 'azîm*” (638)'dir.

Eser, sergüzeştname özellikleri gösterirken şair gezdiği yerlerin güzellerini de anlatmıştır. Eserin merkezindeki kişi eserde de kâtib olan şairin kendisidir.

Yukarıda belirtildiği gibi eserin baş tarafı eksiktir. Eser, gül redifiyle bir gazel söylendiği belirtilen bir beytin ardından yer alan gül redifli gazelle başlamıştır. Yolunun İstanbul'a düştüğünü belirten şair, İstanbul'u Sultan Mehmed'in fethettiğini ifade ederek Ayasofya'yı anlatmıştır. Daha sonra II. Bayezid'i anan şair, adını belirtmese de onun yaptırdığı bir camiden övgüyle söz etmektedir. Bu cami padişahın kendi adına yaptırdığı Bayezid Camii olmalıdır. Onun yerine geçen oğlu Yavuz Sultan Selim'in tahtta olduğunu belirten şair, eserin yazılışı tarihi ile ilgili de dolaylı olarak bilgi vermiş olur. Bu bilgi, eserin son beytinde yer alan H. 919 (M. 1513) telif tarihi ile uyumludur. Şair Yavuz Sultan Selim'e 16 beyitlik “şeref” redifli bir kaside yazarak padişahı över. Kasidenin dört beyti kenara yazılmış ancak bu kısım kopmuştur. Ardından Ebu Eyyûb-i Ensârî ile Şeyh Vefâ hazretlerini anan şair, Şeyh Vefâ'ı öven bir gazel yazmıştır. Bu bölümde birkaç güzeli tasvir eden şair, 79. beyitten itibaren Galata'ya geçerek Galata'yı ve güzellerini anlatır. Cuma adlı birisi için de Cuma redifli bir gazel yazmıştır. 105. beyitten itibaren, bir ara bölümde Allah'ı ve Hz. Peygamber'i anan şair, sözü uğruna eserini yazdığı Mustafa isimli kişiye getirir. Onun için yazdığı bir gazelinden sonra ona olan duygularını anlatır. Ramazan'ın geldiğini, Yeni Cami'de teravih namazlarına gittiğini, onu orada gördüğünü belirten şair; “Yeni Cami” redifli bir gazel yazar. Yine sözü Mustafa'ya getiren şair, herkesin ona hayran oluşundan söz eder. Bu arada “her gice” redifli gazelin ardından bayram olmasına rağmen onu göremeyişini ve derdini anlatır. Onu görebilmek için Allah'a yalvarır. Sabaha

⁵ Bölümlerin beyit numaraları şu şekildedir: 105-112, 214-222, 286-294, 392-399, 473-480, 582-589, 643-649.

kadar uyumayan şair, seher vakti dualarını artırır ve “subh-dem” redifli bir gazelde duygularını anlatır. Ona kavuşabilmek için dualar eder. Çorlu’da yaşlı bir kâtibin şairle arkadaş olan Umur adlı bir öğrencisi vardır. Onun da tavsiyesi ile onunla Çorlu’ya oradan Vize’ye gider. Arkadaşı özellikle şairin dertlerinden uzaklaşmasını istemektedir. 238. beyitten itibaren Vize söz konusu edilir. Vize şehri bütün güzellikleri ile anlatılır. Burada Vize’den Kâsım, Şeyhzâde Abdülkerîm, Şimâl oğlu Hüseyin, Benli Hüseyin, Hasan, Memi, Cafer, Kasap Musa, Mahmud ve Mustafa isimli kişiler anlatılır. Şair Mustafa Bey’in onunla görüşmeden İstanbul’a gittiğini haber alır. Ali adlı bir arkadaşının Mustafa Bey’i İstanbul’da gördüğünü, kendisinden Mustafa Bey’e söz ettiğini, onun da bundan memnun olduğunu öğrenir. Ardından Mustafa Bey’in İstanbul’dan Çorlu’ya gittiğini duyunca kendisi de Çorlu’ya gider ve onunla görüşür. Karşılıklı dersler ve şiirlerin ardından şair izin alarak İstanbul’a gider. İstanbul’da bulunduğu sürede de Mustafa Bey’den haberler alır. Sonra ayrılık hasretinden dem vurur. Onun güzelliğinin uzun uzun vafedilmesinin, yalvarıp yakarmalarının ardından onunla tekrar görüşürler. Dua sözleriyle eser son bulur.

3.3. Kitabın Nüshası

Eserin bilinen tek nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi 4086/2 numarada *Şehrengiz* adıyla kayıtlıdır. Eserin telif tarihi son beyitte yer alırken istinsah tarihi de yine onun altında rakamla H. 919 (M. 1513) olarak kaydedilmiştir. *Şehrengiz*, kitabın 27b ile 54a varakları arasında yer almaktadır. Kitabın başında ise ‘*Aşknâme ve Şehrengiz-i İstanbul ve Galata ve Eyüp* yazılıdır. Nüshanın satır sayısı düzenli değildir. Satır sayısı 8 ila 12 arasında değişir. Nesih hatla harekeli yazılmış bu nüshanın baş tarafı eksiktir. Baş taraftaki eksik kısmın ne kadar olduğu tahmin edilememektedir. Aynı numarada kayıtlı ve *Aşknâme* olarak gösterilen eserin bitimiyle başlayan *Şehrengiz*, Agâh Sırrı Levend’in (1958: 20-21) kitabında tanıtılmış, yazarının Kâtib Şevkî olabileceği belirtilmiştir. Eserin önünde yer alan ve *Aşknâme* adıyla kayıtlı mesnevi ise Abdürrahîm Karahisarî’nin en tanınmış eseri olan *Vahdet-nâme*’den seçmeler yapılarak oluşturulmuş nüshasıdır. Buna rağmen farklı bir eser gibi kaydedilmiştir (Agiş 1998: 252). *Aşknâme*’nin sonunda H. 877 (M. 1472/73) şeklinde bir istinsah tarihi yazılıdır. Bu bilgiye göre *Aşknâme*, sonuna eklenen *Şehrengiz*’den yaklaşık 41 yıl önce yazılmıştır.

Şehrengiz adıyla kayıtlı olan ve sayfa kenarları *Aşknâme*’ye göre daha geniş olan eser *Aşknâme* ile bir kitaba ciltlenirken eserin kenarları *Aşknâme*’ye göre ayarlanarak kesilmiş, bu arada kenara daha sonradan eklendiği anlaşılan şiirlerin olduğu kısımlar *Aşknâme*’nin sayfalarına denk gelmesi için kıvrılmıştır. Kenarına eklemeler yapılan sayfalar şunlardır: 28b, 29b, 30a-b, 42b, 43b, 44a, 45b, 47a, 50a, 52a-b, 54a. Metin oluşturulurken kenarlardaki yazılar için “haşiye” anlamında “h” işareti kullanılmıştır. Bu kıvrımlı bölümlerin bazıları zamanla kırılarak kopmuş ve böylece kenardaki şiirlerin bir kısmında eksiklikler oluşmuştur. Ayrıca birleştirme sırasında özensiz bir şekilde arka tarafı da yazılı olan ve 27 olarak numaralandırılan varağın a yüzündeki şiirler *Aşknâme*’nin son sayfasına yapıştırılmıştır. Işığa tutulduğunda varağın a yüzünün ortasında 12, kenarlarında da 12 beyit olduğu anlaşılmakta, böylece 24 beyit yazılı sayfa, bu yapıştırma yüzünden okunamamaktadır. 29. varağın da üst köşesi kopuktur. Bu kopmadan da kenardaki şiirin matla beyti okunmakta ancak şairin genellikle gazelden önce gazel yazdığını belirttiği bir beyit ile 29b’deki ilk mısranın başı okunamamaktadır. 27b-54a varakları arasındaki yer alan eserin başı ve sonu şu şekildedir:

Baş: *Redîf itdüm güli didüm gazel hûb*
Gele inşâ’e rahmân yâra mahbûb

Sonu: *Tokuz yüz on tokuzında tamâmî*
Yazıldı Mustafâ’ya vir selâmî

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

Yukarıda ifade edilen ve kenarlara eklenen şiirlerin bazılarının farklı bir mürekkeple ve farklı biri tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır. Eserin orta kısmı harekeli iken kenarlara eklenen yazıların bir kısmı harekesizdir. Çoğunlukla gazel olduğu görülen bu şiirlerin sayfanın neresine ekleneceği işaretlenmiş, bazılarının altına "sahh" kaydı konulmuştur. H. 919 (M. 1513)'te şairi hayattayken yazılan bir nüsha olduğundan eklenen şiirlerin müellif tarafından eklenmiş ya da ekletilmiş olması muhtemeldir. 52bh'de yer alan 642. beyitte şair bir gazele başlayacağını belirtmiş ancak oraya gazel eklenmemiştir. Yine 29bh'deki 75. beyitte de bir şiir söylediği belirtilmiş ancak devamına şiir yazılmamıştır. Bazı mısralarda bir kelimenin ya da mısranın üzerinin çizilip kenara doğrusunun yazılması da yine bu nüshanın müellif hattı nüsha ya da en azından müellifin kontrolünden geçmiş nüsha olabileceğini düşündürmektedir.

Nüşhada vezne uygun bir imla geliştirildiği, kelimelerin imlalarının vezne uydurulduğu dikkat çekmektedir. Terkiplerin vezne göre kapalı hece kabul edildiği yerlerde yâ (ى) ile gösterildiği görülür: Rûh-ı revân "روحى روان" (3), ehl-i hîred "اهلى خرد" (4), der-i mescid "درى مسجد" (96), ferîd-i 'asr "فریدى عصر" (227), bâğ-ı cinân "باغى جنان" (246), âb-ı revân "ابى روان" (296), serv-i hirâmân "سروى خرامان" (300) gibi. Metinde dâl (د) harfinin kullanıldığı bazı kelimelerin zel harfi (ذ) ile yazıldığı görülürken bunlar metne dâl'lı alınmıştır: Şâdân "شانان" (133), şâd "شان" (249, 336, 596), dâm "دام" (265), câdû "جادو" (271), câvidân "جاويدان" (283), ümîdümnden "اميدمدن" (450) kelimeleri böyledir. "Hidmet" ve "hizmet" şeklinde yazılabilen kelime de bazen aynı beyitte bile iki şekilli yazılabilmıştır "خدمت", "خدمت" (352). Nüşhada özellikle -i ekinin harf yerine hareke ile gösterildiği yerler vardır: Kuşatdı "قوشتد" (23), ölmüşleri "المشلى" (26), virdi "ورد" (28, 30, 31, 39, 40), gelmesi "كلمس" (33), yârı "يار" (41) gibi. Yine eserde bazı kelime ya da eklerin de yanlış yazılması veya harekelenmesi söz konusudur: Geyer (gayir şeklinde harekelenmiş) "كايير" (52, 73), tervend (türvend şeklinde harekelenmiş) "تروند" (89), mukavves "مقوص" (94, 285), tutduk "طتدك" (130), sürerdi "درتلو" (153), ahsent "احسند" (157), işidüp "اشيدم" (159), göster "كسدر" (169, 201, 563), derdlü "درتلو" (206, 335), derdlülere "درتلولره" (232), sevmişem "شومشم" (273), hâbın (uyku anlamında) "خابن" (355), danışsaydı "دنش صيدى" (529), sanasın "صناسن", "سناسن" (616, 678) bunlardandır. Bu kelimelerin metne doğru şekilleri yazılmıştır. "Yetişmek" fiili hem bu şekliyle hem de "yitişmek" şekliyle harekelenmiştir. Bu kelime metne "yitişmek" şeklinde alınmıştır.

4. Metin

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- [27b] 1. Redîf itdüm güli didüm gazel hûb
Gele inşâ'e rahmân yâra maḥbûb
- Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün*
2. Kâmetinden dilberüñ serv-i revân üstinde gül
Ayağna yüz sürer âb-ı revân üstinde gül
3. Gülşen içre seyr iderken hoş hoş ol serv-i revân
Yüzini kim görse dir rûḥ-ı revân üstinde gül
4. 'Arızıyla ḥaddini görüp didi ehl-i hîred
Zînet-i şaḥn-ı İrem'dür gülsitân üstinde gül
5. Seyr iderken gördüm ol tûbâyı ben şimşâd-vâr
Hoş kıyâmetdür o servi bûstân üstinde gül
6. Ruhları şevkıyla **Kâtib** şol kadar çan ağladı
Hep gören dir yaraşur âb-ı revân üstinde gül

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

- Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün*
7. Zemīni eyle zīnet itdi Yezdān
Şanasın yiñi cān bulmuşdı devrān
8. Nice medḥ idebile bir kiş'anı
Ki Mānī cān virüp yazmaya ānı
9. Hemān-dem yollara girdüm dūrişdüm
Gelüben şehr-i İstanbul'a düşdüm
10. Anı fetḥ eylemiş Sulṭān Muḥammed
İçi toptoludur envār-ı Aḥmed
11. Bir ulu cāmi'i var Ayaşofya
Rivāyet ba'zı eyler Aşafiyye
- [28a] 12. Anuñ mişli beyān hergiz yapılmaz
Aña beñzer daḥı 'ālemde olmaz
13. Bir ulu cāmi' itmiş şehr içinde
Ki Mānī yazamaz hiç şehr içinde
14. Görenler dir budur firdevs-i şānī
Güler güldükce vardur şanki cānı
15. Aḳar şahnında görüñ ḥavz-ı kevşer
Ki kevşer birle ol şudur berāber
16. Bunuñ vaşfında 'āciz cümle vaşşāf
Bunuñ ḳatında cennet uramaz lāf
17. O yirde yatur ol ḥān ibni sulṭān
Yitişür rūḥuna raḥmet firāvān
18. Olup min ba'd sulṭān Bāyezid Ḥān
Beg oḒlı beg durur ol ibn-i 'Oşmān
19. Bir ulu cāmi' itmiş tāze bünyād
Görenler didiler hep āferīn bād
20. Anı şun'ından itmiş Ḥaḳ tebārek
Görenler didiler ḳuds-i mübārek
21. Özi milke beg iken Bāyezid Ḥān
Selīm Ḥān'ı yirine itdi sulṭān
22. Ki şimdi milke sulṭāndur Selīm Ḥān
Hemīn berreyne baḥreyne o ḥaḳan
23. Ḳılıç ḳuşatdı aña Bāyezid Ḥān
Ki beglik aña degdi oldı sulṭān
- [28b] 24. Redīf itdüm şeref iy nūr-ı dīde
Selīm Ḥān'a didüm bir ḥoş ḳaşīde

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

- Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün*
25. Gün yüzüñdür viren ol tâze gülistâna şeref
Nitekim Sidre boyuñ serv-i hırâmâna şeref
26. Niçe ölmüşleri ihyâ ider ol Hızır-ı zamân
Leb-i cân-bağışı virür gonca-i handâna şeref
27. Gülşen-i hüsn-i cemâlün durur iy döst viren
Her seher nâle-y-ile bülbül-i elhâna şeref
28. Sensin iy hân var ise şimdi Süleymân-ı zamân
Gelmeñüz viridi hemân âline 'Osmân'a şeref
29. Bir kâmersin sen eyâ Husrev ü Hâkân-ı zamân
Gün yüzüñden irişür şems-i dirâşsâna şeref
30. Şöyle kûrurdu kâlur idi yüzüñ görmesedi
Viridi hûlkuñ yeli çün bâğ ile bostâna şeref
31. Şöyle hüsran ile kâlurdu cihânda ebedâ
Kademüñ viridi senüñ keffe-i mîzâna şeref
32. Mürde diller lebüñ añılsa bulur tâze hayât
Söze geldükce virürsin şekeristâna şeref
33. Zûlm ile tölmiş idi Rûm ile Türkmân-ı 'Acem
Sen şehüñ gelmesi viridi 'Arabistân'a şeref
- [28bh] 34. Mısr u Şâm u Haleb'e şevk [ile] urduñ kılıcı
Virdüñ ol demde kıızıl kan ile [meydâna şeref]
35. Şöyle fetḥ eyledüñ âyîne-i İskender['i sen]
Kılıcıñ şa'sa'a (...)[şeref]
36. Yedi deryâyı saña (...)
Virür iseñ (...)[şeref]
37. Kahr ile kâl'evin şimdi ki (...)
Bir demüñden irişür (...) [şeref]
- [28b] 38. N'ola hân eyler ise memleket-i Rûm'ı maqâm
Görme misin ki virür Yûsuf'ı Ken'an'a şeref
- [29a] 39. Şöyle şîrîn yazaram şems-i duḥâ medḥüñi ben
Kalemüm viridi benüm defter ü [dîvâna şeref]
40. N'ola medḥ eyler iseñ **Kâtib** o şâhib-nazarı
Her sözüñ viridi senüñ Hâfız u Selmân'a şeref

35 (...): kopmuş.

36 (...): kopmuş.

37 (...): kopmuş.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

doi

- Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün*
41. Meger bir yarı var imiş Resül'ün
O dīnün şemsinün aşl-ı uşülün
42. Gemilerle meger evvelde gelmiş
Şehīd olmuş burada Hakk'ulaşmış
43. Yatur deryā kulağında o muhtār
Dinür adına Ebū Eyyüb Enşār
44. Yatur şeyhum Vefā'dur şehir içinde
Bilinmez mişli hergiz mişr içinde
45. Bu dünyāda degül ol merd-i sālīk
Beķā Hakk'uñ durur hep ğayrı hālīk
46. Münāsib bir ğazel yazdum aña hūb
İşidenler didiler hūb u merğüb
- Mef'ülü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün*
47. Enfās-ı 'İsevī bigi her derde sen devā
Sensin cihānda var ise bir çeşme-i şehā
- [29b] 48. (...) kılsañ eyā şāhibü'l-ekrem
Rehber nebī saña vü yarıcuñ Allāh ola
49. Urduñ 'azül boynına şol deñlü tığ kim
Tañ mı kılıcuñ olsa iki dillü ejdehā
50. Şol deñlü 'izzet itdi saña Hakk-ı lā-yezāl
Emrüne rām oldı senün şer'-i Muştafā
51. **Kātib** Vefā'yı medħ idüben sen ne diyesin
Naşb itdi yirine çü seni hatm-i enbiyā
- Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün*
52. İgen çokdur içinde hūb u zībā
Kimi altunlu geyer kimi dībā
53. İgen bī-ħad durur maħbūblar hūb
Hepisi tāze terdür cümle merğüb
54. Semen sīmālular nāzük bedenler
Ölüler tazelere şirīn sühanlar
55. Nice medħ idebile vaşfa gelmez
Hisāba gelmez ü hergiz şayılmaz
- [29bh] *Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün*
56. Güzeller serveri devrān içinde
Bulnmaz mişli hiç devrān içinde

48 (...): kopmuş.

57. Görenler beñleri zülfiyle anuñ
Yazılmış noқтаdur dīvān içinde
58. Yaluñuz mihr şanmañ müşterisin
İgen çok milk-i Şehristān içinde
59. H̄orāsān u 'Irāk'ı seyr iden dir
Bedel olmaz aña Şirvān içinde
60. Lebi helvāsın ol şirīn dehānuñ
Şoraldan yir idüpdür cān içinde
61. O h̄ürīyi melek şanur görenler
Hemān bir dānedür rıdvān içinde
62. Etegin koma elden **Kâtib** anuñ
Muhammed-h̄üdur ol insān içinde
Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün
63. Muharrem kim güzeller serveridür
Yüzi āyīne-i İskender'idür
64. (...) tudağı āb-ı hayvān
(...) bulurlar tāzece cān
65. (...) ğazel hoş kıldum inşā
[İdeler] ehl-i nazm anı temāşā
66. (...) kıldum temāşā
(...)dur h̄āşe andan göz kamaşa
67. (...) yüzün gören dir
(...) hoş kılmış anı ol münşi inşā
68. (...) sürer her gün özine
(...) mest dir ol göz ü kaşa
69. Yüzün gören ğulām olurlar aña
Niçe beg niçe sulţān niçe paşa
70. (...) her dem du'āsı
(...) paşa
71. Dinür birisine Dellāk-zāde
Güzeldür h̄übdur hem dağı sāde

64 (...): kopmuş.

65 (...): kopmuş.

66 (...): kopmuş.

67 (...): kopmuş.

68 (...): kopmuş.

70 (...): kopmuş.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

doi

72. amu illerde meřhūr oldu avı
ırā'at idemez usnini rāvī
73. Yeşil geyer birisi bir ferīște
Vücūdī nūr ile olmuř siriște
74. Anuñ vaşf idemez usnini vařřāf
Bir araya gelelden nūn ile kāf
75. Nařır olmaz aña devr-i amerde
Hemān didüm bu ři'ri ol arada
76. Gömeç oğlı durur bilirsın biri
udā 'avn idüp ola dest-gīri
77. Beñi Rūm ilini yađmaya virdi
řaı Hind ilini sevdāya virdi
78. Ma'ānī (...)
- [29b] 79. Ğalaa şehrine varduđ meger řāh
İřidenüñ murādıñ virsün Allāh
80. Temāřā eyledüm nāzūk diyārı
Nice zībā yaratmuř anı Bārī
- [30a] 81. İçinde tāze ter maĥbūblar ođ
Cihān içre birinüñ mişli hi yok
82. Dinūr birisine Mekke ırāđı
Semāya pertev atar yüzi ađı
- [30ah] 83. Gine bir ři'r didüm nāzūk ü ter
İledür aña perr ile kebūter
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
84. anlı yaşum mevc urup (...)
Āh kim dilber meger (...)
85. Zūlfini zūnnār idüp cevlān ider
Gördüm ol kāfir niçe (...)
86. Lebleri üstinde gelmiř zūlf (...)
şanasın Meryem durur (...)
87. addi üzre yüzini gör (...)
Bāđ-ı firdevsi görüñ (...)

78 (...): kopmuş.
84 (...): kopmuş.
85 (...): kopmuş.
86 (...): kopmuş.
87 (...): kopmuş.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

88. Gerçi 'ıyş u nüş ider **Kâtib** (...)
Gice gündüz zıkrı fikri (...)
- [30a] 89. Güzeldür taze nâzük yâr-ı maḥbûb
Henüz tervend ü maḥlûb u merġûb
90. Birisi fer virür her gice şem'a
Doğunmamışdur adı hiç sem'a
91. Dimişlerdür anuñ adına Cum'a
Hemân didüm aña bir şî'r-i cum'a
Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
92. Cemâlûñ ḥacc-ı ekberdür vücûduñ Mısr'dur Cum'a
Yazılmış vech ile gördüm oқıdum süre-i Cum'a
93. Kara şaçuñda buldılar Berât ü Leyletü'l-Ḳadr'i
Güneş yüzüñ durur kıblem iki bayrâm ile Cum'a
94. Cemâlûñ Ka'be-i 'ulyâ muḳavves kaşlaruñ miḥrâb
Lebûñuñ yarıdur zemzem benüm iki gözüm Cum'a
95. Senüñ tûbâ boyuñ Cibrîl görüp Allâhu Ekber dir
Melâyikler şufûf olup selâm eyler saña Cum'a
- [30b] 96. Der-i mescidde bir kerre ḳuluñ **Kâtib** elüñ öpse
Hemân vallâhi ol sâ'at ḳabûl olur begüm Cum'a
- [30bh] *Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*
97. (...) oġlıdur Ḥasen'dür
Müselsel zülfi boynuma resendür
98. (...) nevrûzı mübârek
Nice zîbâ yaratmış Ḥaḳ tebarek
99. (...) gülşen-i ḥüsnin temâşâ
Bu şî'r-i nâzüki hoş ḳıldum inşâ
Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
100. Gözün nûrı güzelsin sen Ḥasen'sin sen
(...) niçe ḥürî güzelsin sen Ḥasen'sin sen
101. (...) güneş yüzüñ benüm kıblem
Ḳamer alnuñ görüp eydür güzelsin sen Ḥasen'sin sen

88 (...): kopmuş.

97 (...): kopmuş.

98 (...): kopmuş.

99 (...): kopmuş.

100 (...): kopmuş.

101 (...): kopmuş.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

doi

102. (...) k̄āmetüñi görmüş baş açup serv raqş eyler
(...) götürüp eydür güzelsin sen H̄āsen'sin sen
103. (...) bāğıdur özüñ Mekke çırāğıdur
Medīne k̄andīli bigi güzelsin sen H̄āsen'sin sen
104. (...) **K̄ātib** ins ü cin semāviden melekler hep
Şenā vü h̄amd idüp eydür güzelsin sen H̄āsen'sin sen
- [30b] *Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün*
105. Buları ihtişār itdük tamāmī
Virelüm Muştafā'ya çok selāmı
106. Bi-h̄amdillāh yine Fettāh Maḥmūd
Anuñ emriyle oldı yevm-i mev'ūd
107. İdüpdür kendü kendüzini izhār
Anuñçün berq urur 'ālemde envār
108. Yaratmışdur muṭabbaq yir ü gögi
Anuñ emrindedür hep öñ ü şoñı
109. Yaratdı Muştafā nūrnu pāk ol
Anuñla eyledi küffārı h̄āk ol
110. Diyüpdür Muştafā şânında *levlāk*
Ol olmasa yaradılmazdı eflāk
111. İnanduk şıdk ile biz Muştafā'ya
İrişdük dü cihān içre şafāya
112. Girü söze uralum tāze bünyād
Diyeler āferīn aña her üstād
113. Girü yād eyledüm ol nāzenīni
Fiğān ile yine itdüm enīni
114. Başum alup yola oldum revāne
Yitişdüm geldüm ol serv-i revāna
- [31a] 115. Münevver yüzi berq urmuş cihāna
Boyı t̄übā ruḥı beñzer cināna
116. Nice insān melek şanur görenler
Hemīn-dem Muştafā şanur görenler
117. Tebessümler kıılır luṭf ile ol şāh
Nice zībā yaratmış Allāh Allāh

102 (...): kopmuş.

103 (...): kopmuş.

104 (...): kopmuş.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

118. Beğāyet hūb u zībā vechi aḥsen
Dili bülbül yañağı tāze gülşen
119. Kemāl ile mürüvvet oldı şānı
Buña beñzer yaradılmışda ḳanı
120. Melek hūy u peri-rū vü dil-ārā
Hemān ol dem didüm bu şi'r-i ğarrā
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
121. 'Āleme sultān imişsin şimdi bildüm ben seni
Āşaf-ı devrān imişsin şimdi bildüm ben seni
122. İy gönüller alıcı tūbā boyuñ hoş müntehā
Ravzada Rıdḳvān imişsin şimdi bildüm ben seni
123. Hūzn ile Ya'ḳūb olup ḥasretle yaşlar dökdüğüm
Yūsuf-ı Ken'ān imişsin şimdi bildüm ben seni
124. Gözlerüñ Hārūt ile Mārūt'ı bī-kār eyledi
Ḥaylice fettān imişsin şimdi bildüm ben seni
125. Bülbül-i şūrīdenüñ ḥālīn açılmış gül bilür
Ġonca-i ḥandān imişsin şimdi bildüm ben seni
- [31b] 126. Sen ḥabībūñ şi'rini **Kâtib** okıyup yazalı
Defter ü dīvān imişsin şimdi bildüm ben seni
Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
127. Anuñ şevḳıyla tırdum şehir içinde
Anuñ mānendi olmaz mışır içinde
128. Anuñ 'ışḳıyla her dem hoş geçerdük
Lebi şevḳına geh ḡāhī içerdük
129. Ḥabībüm tāze terdür ḡonca lebdür
Şorarsañ leblerin mā'ü'l-inebdür
130. Oruc ayı yitişdi nāgehānī
Çü bildük farz idi hoş tıtduk anı
131. Yeñi Cāmi'de kılurduk namāzı
İderduk Ḥaḳ Te'ālā'ya niyāzı
132. Terāvīhe varurduk her gice hoş
İderduk āb-ı Hızır'ı şevḳ ile nüş
133. Gelürdi her gice ol şāh-ı hūbān
Olurdi ḥalḳ anuñla cümle şādān
134. Yeñi Cāmi' redīfinde ḡazel hūb
Didüm ḥālüm bil'ol 'ālemde maḥbūb

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

- Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün*
135. Cemāl-i Muşţafā Beg'le münevverdür Yeñi Cāmi'
Melāyik nāzil olmayla müzeyyendür Yeñi Cāmi'
136. Melāyik hep şufūf olup niyāz iderler Allāh'a
Buña cennet dimek cāyiz güzel terdür Yeñi Cāmi'
- [32a] 137. Oқurlar āyet-i Qur'an gehi Yāsīn ü er-Rahmān
Melāyik birle her ezmān mükerrermdür Yeñi Cāmi'
138. İçinde toptolu hūbān 'Alī Bālī bigi sulţān
Kimi hūri kimi Rıdvān mu'azzedür Yeñi Cāmi'
139. Toldur Muşţafā nūri cemāli 'id-i ekberdür
Tavāf-ı Ka'be'dür **Kātib** münevverdür Yeñi Cāmi'
- Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün*
140. Baқarlar idi ol zībā cemāle
Hezār ahsent iderler zū'l-celāle
141. İderdük her gice anı temāşā
Güneşdür hāşe andan göz kamaşā
142. Niyāz iderdük ol yār-ı Hūdā'ya
Bizi luţf ile irgür Muşţafā'ya
143. İderdük çok çok Allāh'a niyāzı
Kılurduқ hep bir arada namāzı
144. Maқāmı kuds anı kudsī şanurduқ
Hemīn Cebrā'il'ün ünsi şanurduқ
145. Görürdük anı irerdük şafāya
Virürdük çok selāmı Muşţafā'ya
146. Görürdüm anda kudsiler şifātın
Bes añlardum Hūdā'nın pāk zātın
147. Gehi zer-beft geyürdi gāh dībā
Anı şun'ından itmiş Hāқ Te'alā
148. Aña virmiş mu'azzam luţfı Allāh
Görenler hep didiler bārekallāh
- [32b] 149. Toldardı anda olanlar feraҳdan
Cemī'i kurtılır idi teraҳdan
150. Olurduқ her gice görmege şā'ī
Toldardı mescid içre hep şu'ā'ı
151. Kılurduқ ol gicelerde terāvīh
Mü'ezzinler oқur dürlü tesābīh
152. Olurdı ol қadar tesbīhe me'nūs
Oқur biñ nāz ile sübbūh u қuddūs

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

153. İşidenüñ şafâ sürerdi cânı
Görenler dir idi firdevs-i şânî
154. Mü'ezzinler ider çok çok şenâlar
Oğurlar dürlü dürlü çok du'alar
155. İşidenler hezâr ahsent iderdi
Şanasın süd ile şekker yer idi
156. Şanasın Kıadr idi her gice iy cân
Günehlüler bulurdı derde dermân
157. İderdük şun'-ı Yezdân'ı temâşâ
Hezâr ahsent ol göz ile kaşa
158. Yitişdi geldi çok kim ulu bayrâm
Gönül gam-gîn ü cânım itmez ârâm
159. Yine bir şi'r-i ğarrâ didüm aña
Melâyik hep işidüp kaldı taña
- [33a] *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
160. Tañ degül görünmese ruhsâr-ı cânân her gice
Bedr olur mı görünüz hiç mâh-ı tábân her gice
161. Nice görem diyü gök gözlerini yummaz idi
Tâ yanardı şubha dek şem'-i şebistân her gice
162. Kendüzin işigine yüzün sürer şâh-ı felek
Gör gelür mi hizmete şems-i dıraşşân her gice
163. Kâmetinden nâz u şive öğrenem diyü turur
Kapusından baş açup serv-i hırâmân her gice
164. Gülşen-i hüsnin temâşâ kıлмаğa **Kâtib** anuñ
Bülbül-i şürid'olup eylerdi efgân her gice
- Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*
165. Oğurdum şi'rümi eylerdüm âhı
Uyumaz nâlišümden şevr ü mâhî
166. Kılurdum şubha dek âh ile zârı
Kamu yıldız gözin yummazdı varı
167. Görinmez oldı vü gitdi o meh-rû
Firâkından anuñ gizlerdi meh rû
168. Ki dâyim nür alur idi emânet
Anuñla bedr olur idi tamâmet
169. Seher oldı gine çok kıldum âhı
Didüm göster baña yârı İlâhî

156 bulurdı: bilürdi M.

- [33b] 170. Seher oldu du‘ā itdi velīler
Gine başladı virde tatlu diller
171. Qabūl olur du‘ālar çın seherden
İlāhī şakla gel yarı haşardan
172. Seher tūṭī vü kumrī çok senālar
İder ol gül için bülbül du‘alar
173. Seher dürrāc ile keklik ider hū
Seherde fāhte dir dürlü gu gu
174. Seher ferrāş olur gel gör şabāyı
Süpürür işigin gözler hümāyı
175. Seherde bū getirür mülk-i Çīn‘den
Qoşulamaq diler müşgīn şaçından
176. Mü‘ezzinler seher temcīd oqurlar
Haq‘uñ şālihleri tahmīd oqurlar
177. Seher tesbīh oqurlar kurd u kuşlar
Seherde baş açar yad u bilişler
178. Seher bīdār oluñ kim ‘ayn-ı devlet
Qonar başına gider dürlü zillet
179. Seherde açılır dārū‘ş-şifālar
Devā bulur seherde haste diller
180. Seherde bülbül oqur dürlü destān
Seherde zeyn olur dürlü gülistān
181. Seherde gök kapuları açılır
Cihāna dürlü rahmetler şaçılır
- [34a] 182. Seher olunca itmedüm başum pīç
Gözin yummaz seher ‘aşık olan hiç
183. Seher didi nesīm-i peyk-i hazret
Oqı bu şi‘ri ider dürlü devlet
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
184. Başuma çok ‘ayn-ı devlet açdı devrān şubḥ-dem
Ben kulına şefkat itdi yine Yezdān şubḥ-dem
185. Gicenüñ zulmātını def‘ itmek için dōstum
Geydi nārencī libāsı şems-i tābān şubḥ-dem
186. Nāz ile çārüm felekden işigine yüz sürer
Kim görem yüzün diyü eylerdi seyrān şubḥ-dem
187. ‘Āşık-ı dīvānedür şevk-ı ruḥılan āfitāb
Tağlara düşdi gezer derd ile ‘üryān şubḥ-dem

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

188. Nice efgân itmesün derd ile **Kâtib** derd-mend
Güller ile zeyn olur görür gülistân şubh-dem
Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün
189. Şeher oldı göz açduķ maşrıķına
Umaruz kim gele gün menziline
190. Umaruz kim şeher hürşid-i enver
İde bu 'âlem-i hüsni münevver
191. Kaçan toĝa ufuķdan şems-i tâbân
Gice Hindûsını yağma kıla hân
- [34b] 192. Yüzün görmekle şems olurdı pür-nür
Anuñ ile olurdı ol da mesrûr
193. Felek kandîli çün aşıldı zerden
Zuhûr oldı günüñ ayduñı aydan
194. Felek řāvusu çünkim itdi seyrân
Toĝa başladı gördüm şems-i tâbân
195. Güneş bindi şeher arslanına tîz
İrişdi işigine eyleyüp hîz
196. Başın kodı vü çıkdı ol semâya
Diler buluşa ol şâh-ı hümâya
197. Hemân-dem 'âlemi itdi münevver
Oķurdı süre-i Nür'ı ol ezber
198. Göge ağdı vü gördük âfitâbı
Kamu yılduzla sürdi mâh-tâbı
199. Kamu işlü işine oldı meşĝül
Ne kim yaratdısa Hâķ bay u yoĝsul
200. Gine ben işiginde zâr u ĝam-nâķ
Göñül pür-derd ü maĝzûn dîde nem-nâķ
201. Didüm yâ Rabbi göster baña yarı
Niçe bir kılayın derd ile zârı
202. Ki sensin 'âlemü'l-esrâr u sırdâr
Göremezven alayım bâri aĝbâr
203. Belî sensin bu maĝlûķuñ İlâh'ı
Hemân sensin bu nâsuñ pâdişâhı
- [35a] 204. Meliksin pâdişehsin cümle nâsa
Musallaķ eyleme vesvâs-ı nâsa
205. Umaram kim çıķa şâhum görine
Gine himmetler ide çâkerine

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

doi

206. Yanardum intizār odına her dem
Umaram derdlü gönül bula merhem
207. Dimişler intizāra mevt-i aḥmez
Bilürem ibn-i Ādem aña döymez
208. Yanardum intizār odına her bār
Oḡurdum dem-be-dem bu ŧiri tekrār
Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
209. Göster yüzüñi 'āleme cān intizārdur
Görmeklige seni bu cihān intizārdur
210. 'Arz it cemālüñi ki cihān nūr ile tola
Ol āfitāba kevn ü mekān intizārdur
211. 'Anber kemānuñ oḡını tiz eylegil revān
Dil kıldı kendüzini nişān intizārdur
212. Toḡ maḡla'undan eyle münevver cihānı gel
Görsün cemālüñi ki zamān intizārdur
213. Gel gel ki ḡaste cānuma la'lüñ ŧifā-y-imiş
Yoḡsa ŧarāba pīr-i muḡān intizārdur
Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
214. Tamām itdük burada bu kelāmı
Virelüm Muḡtafā'ya çok selāmı
- [35b] 215. Bi-ḡamdillāḡ ol Vehḡāb Ġaffār
Hem oldur ŧāni' u Tevvāb u Settār
216. Yaratdı mümkinātı ol emeksüz
Düzetdi yir ü gökleri direksüz
217. Keremden bize virdi dürlü ni'met
Ḥaḡ'ıñ in'āmına çok dürlü minnet
218. Yaratdı yiryüzinde Muḡtafā'yı
Bizi ümmet kıilup virdi ŧafāyı
219. Nebīdür Muḡtafā'dur pişvādur
Ḳamu ḡalmıŧlara ol reh-nümādur
220. Ġarībi çok sever hem çok sevüñ dir
Ḥaḡ'a ḡulluḡ için ḡāyet evüñ dir
221. Bize in'āmı ŧefḡatdür tamāmı
Virürüz rüḡına biñ biñ selāmı
222. Gine evvelki söze varalum biz
Becid vaŧ idelüm ḡüş eyleñüz siz
223. Be-nāḡeh baña taḡdīr-i İläḡi
İŧiginde ḡururken virdi rāḡı

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

224. Yanardum intizâr odına her gâh
 7uruban ol aradan ben de nâgâh
225. Varuban meskenüme eyledüm [âh]
 İşitdi h'âcemüñ şäkirdi nâgâh
- [36a] 226. Var idi 7orlu'da bir pîr-i kâtib
 Yazardı dürlü ha77ı hem mekâtib
227. Mü'eddeb şeyh idi gâyet de kâmil
 Ferîd-i 'aşr idi ha77ında gey bil
228. Zamânında hemîn ol idi Yâkût
 Saña devlet gerekse var ögüt 7ut
229. O şäkird ile biz bile yazarduk
 7ı7arduk bile geh geh o7 atarduk
230. Baña didi nedendür bunda 7urmak
 Ne lâzım intizâr odına yanmak
231. Umur dirlendi adına o merdüñ
 Didi küya varalum gide derdüñ
232. Şuyı şerbet gibidür pāk ü şâfî
 Olur derdlülere kâfî vü şâfî
233. Şunuñ adın şorarsañ Ergine'dür
 A7ar sîm ü zeheble her gunâ dür
234. Varalum anda hoş meşgûl olalum
 O7uyup yazalum hoş-hâl olalum
235. Be-nâgeh şaldı ta7dîr-i İlähî
 Hemân ikimüz alduk ele râhı
236. Gelüben irdük ol âb-ı revâna
 Ki fi'li böyle gösterdi zamâne
237. Gelüben mesken itdük ol diyârı
 A7ar şunuñ ne hoş olur kenârı
- [36b] 238. Meger bir gün Vize şehr ile varduk
 Ki bir yâruñ evine 7onuk olduk
239. Meger itmiş 'Acem milkin siyâhat
 Belî hacc eylemiş dört kez tamâmet
240. Keremden bizi eyledi ziyâfet
 Yedürdi biz fa7îre dürlü ni'met
241. Bizi hoş 7ıtdı ol insân-ı kâmil
 Keremdür her işi her lu7fi şamil

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 10/12 Summer 2015

doi

242. Biraz seyr eyledük şehriñ içini
Tamām gördük nigāristān-ı Çīn'ı
243. Açar şudur kenārı sebzelerdür
Göreydüñ dürlü dürlü ravzalıdır
244. Velī çok ca'd-ı zülf ü müşk-būlar
Edeblüler velī yüzi şulular
245. Boyanmış her biri bir dürlü renge
Kimisi şūha beñzer kimi şenge
246. Ki her birisi maḥbūb-ı zamāndur
Olar ḥūrī Vize bāğ-ı cināndur
247. Diyeyüm her biri vaşfını her gāh
Oñarursa sözümi yüce Allāh
- [37a] 248. Biri Kāsım durur mīr-i mu'azzam
Hem oldur cümle ekremlerden ekrem
249. Sözi gāyetde ḥüb elṭāfı ma'mūr
Yüzün görenler olur şād u mesrūr
250. Biri 'Abdülkerīm'dür şeyḫzāde
İde Yezdān anuñ 'ömrin ziyāde
251. Bizümle eylemişdi 'ahdi tekrār
Naşīb itmedi ol sultānı Ğaffār
252. Boyandum bu ğazel tarzında renge
Anuñcün beñzer ol şeh şūḫ u şenge
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
253. Kānı İmānsuz bizümle itdügüñ ikrār 'ahd
Eylemişdüñ pādişāhum sen yine tekrār 'ahd
254. İkimüzçek kavlı tursun muḥkem iy şāhib-cemāl
Bülbül ile eylemişdür görüñüz gülzār 'ahd
255. Şādıku'l-va'dü'l-emīn olan olur Ḥaḫḫ'a yakın
Şıma şaḫın aramuzda senüñ ile var 'ahd
256. Nev-resīde gülsin iy saçları sünbül serv-ḫad
Şolmamaḫlık ister iseñ şaḫlağıl iy yār 'ahd
257. Sādıku'l-ḫavlı oldı **Katib** işigüne yüz sürer
Gel esirge derd-mendüñ itmedi inkār 'ahd
- [37b] *Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün*
258. Şimāl oğlı Hüseyñ'e biñ du'ālar
Leb-i dilber bigi şīrīn şenālar
259. Güzeldür ḥübdür maḥbūbdür gey
Lebi şevḫına 'uşşākı içer mey

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

260. Biri Beñli Hüseyin dirlermiş aña
Göricek yüzini meh kaldı ʔaña
261. Nice zībā yaratmış anı Allāh
Görenler ʔüsnini dir *zādekallāh*
262. Ḥasan'dur birisi ʔüsn ile meşhūr
Degüldür ʔüsnine igende mağrūr
263. Şacı müşgīn durur zülfi Ḥıṭāyī
İder 'uşşāka biñ biñ merḥabāyı
264. Memi dirler biri maḥbūbdur ter
Seḥer gördüm güneş üstinde ditrer
265. Şacını ḥalka itmiş beñlerin dām
Diler şayd ide 'uşşākı meh-endām
- [38a] 266. Güzel Ca'fer durur birisi Ṭayyār
Gözi siḥr idici zülfeyni ʔarrār
267. Revişde kāmeti ʔübāya beñzer
Gören dir yüzini bedr aya beñzer
268. Birine didiler Kaşşāb Mūsā
Görüp ʔüsnini taḥsīn itdi 'İsā
269. Yüzi gül sözi şīrīn serv-i bālā
Nice zībā yaratmış Ḥaḫ Te'ālā
270. Birinüñ adına Maḥmūd dirler
Beğāyet tāze ter maḥbūb dirler
271. Gözi cādū ʔurur zülfeyni seḥḥār
Özi pür-fitnedür Hārūt-ı mekkār
272. Anuñçün bir ğazel didüm ki şīrīn
İşidenler didi sābāş u taḥsīn
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
273. Sevmişem bir nāzenini meh-liḫālardan geçer
Adı Maḥmūd oldığıyçün Muşṭafālardan geçer
- [38b] 274. Bir cefā-ḥū rūḥ-perver māh-rūdur kim velī
Ḳullarına baḫmaz ammā āşīnālardan geçer
275. Ḥāk-i pāyın gözine ḥūrī idinür tütüyā
Nice insān çekmesün kim rüşīnālardan geçer
276. İy ṭabībī sen benüm aḥvālüme ḫılma naḫar
Bir ḥabībüm var benüm derdi devālardan geçer

261 zādekallāh: "Allah artırsın" anlamına gelen duadır.

277. İy ‘azûl-i seg varup dergâha siñ siñ eyleme
Kâtib-i dîvâne vardur bî-nevâlardan geçer
Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün
278. Birinüñ adı dağı Muştafâ’dur
 Yüzün görüp selâm itmek şafâdur
279. Beñi fülful yüzi gül saçı sünbül
 Yüzün gördükde gülşende güler gül
280. Anuñçün bir ğazel maḥbûb u ğarrâ
 Didüm kim bile ol zülfi muṭarrâ
Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
281. Şehâ şîrîn lebün zikri dil ü cāna ğidâ dirler
 Benüm iki gözüm nûrı aduñı Muştafâ dirler
282. Yüzüne mâhı beñzetmek ne müşkil hâl olur cānâ
 Şaçuña müşk-i ter dimek beġâyetde ḥaṭâ dirler
283. Lebün dârü’ş-şifâsından umardum cāvidân bulam
 Senün zülfeynüñ iy gül-rü ikisin ejdehâ dirler
- [39a] 284. Senün bu âyet-i ḥüsnuñ görenler iy melek-şüret
 Şaçuña Sidre ṭâvusı boyuña müntehâ dirler
285. Muḳavves kaşlaruñ ḳurup atarsın ğamzeñüñ tîrin
 Ṭutar bu **Kâtib**’üñ sine aña sehm-i ḳazâ dirler
Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün
286. Burada bu sözi itdüm tamāmî
 Virelüm Muştafâ’ya çok selâmı
287. Bi-ḥamdillâh ol Mu‘tî vü Vehhâb
 Raḥîm ü Ḳâdir ü Raḥmân u Tevvâb
288. Hem oldur Māni’ u Mennân u Deyyân
 Vedûd u Ḥâlîḳu’l-insân u sulṭân
289. Anuñ birliğine çokdur delâyil
 Eger bir bilmez iseñ biñ belâ bil
290. Hidâyet virdi bize Muştafâ’yı
 Severüz cân ile ol yüzi ayı
291. ‘İnâyet eyledi Ḳuddûs ü Raḥmân
 Kim andan zâhir oldı cümle Ḳur’ân
292. Nezîr oldur beşîr oldur cihânda
 Meded umaruz andan her zamânda
293. Mu‘allâ vü müzekkâ Muştafâ’dur
 Şalât ile selâm itmek şafâdur

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 10/12 Summer 2015

294. Varalum sözüümüze yine tekrâr
Bize himmet ide Sulţân-ı Kerrâr
- [39b] 295. Didük işitdük ol yâr ile tekrâr
Siyâhat[de] o dem çok dürlü esrâr
296. Vedâ' itdük o yirden çünki gitdük
Gelüp âb-ı revâna yine yitdük
297. Belî bunca güzel hûbânı gördüm
Hemîn nâzûk beden cânânı gördüm
298. Anuñ gibi getirmez hiç devrân
Yaratmaz aña beñzer Ferd ü Raḥmân
299. Boyı servi yüzi gül sözi şîrîn
İşidicek diyeydi şî're taḥsîn
Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün
300. Gülşen-i hüsnüñ ider her dem gülistân ile baḥş
Nitekim Sidre boyuñ serv-i hırâmân ile baḥş
301. 'İlm ile 'Ömer'sin ü yâ şafder-i şîr-i Hudâ
Sen hayâ bâbında itseñ n'ola 'Oşmân ile baḥş
302. Âşaf-ı devrâ[n]sın u yâ ḥikmet ile Dânyâl
Ben qarınca kaçan ide sen Süleymân ile baḥş
303. N'ola Kânûn u Şifâ'yı ḥikmet ile bildise
Ehl-i Qur'an itse câyiz n'ola Loḳmân ile baḥş
304. Ḥazret-i sultân Vefâ'dan **Kâtib** urursın demi
Muştafâ devrinde itseñ n'ola Ḥassân ile baḥş
- [40a] *Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*
305. Yine geldi gönül feryâd u cûşa
Kafesde kuş gibi her dem ḥurûşa
306. Umardı bu gönül andan ḥaberler
Şabâdan umaram çok çok eserler
307. Ḥaber virdi baña bir mâh-ı 'âlem
Vedâ' itdi buradan şâh-ı 'âlem
308. İşitdüm gitmiş İstanbul'a ol şâh
Enîn ü nâlelerle eyledüm âh
309. Firâḳ u ḥasret odına boyandum
Bedenden cânı bile gitdi şandum
310. Ne bilem yârumı kanda görem ben
N'idem ben n'eyleyem ben nic'idem ben
311. Belî gitmiş benüm yâr-ı güzînüm
Yine artdı benüm âh u enînüm

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

312. ‘Aceb fūrkat ‘aceb hicrān ‘aceb āh
Bunı virme kimesneye sen Allāh
313. Beni hicr odına yaqdı o meh-rū
Şabādan umaram kim getüre bū
314. Yine çok çok kııurdum āh ile vā
Dir idüm ḥasretā derdā dirīgā
315. Ne bilem k̄andadur zūlfi muṭarrā
K̄odı ben derd-mende dürlü sevdā
316. Gül idi tāze ter ol yüzi gülşen
Ne bilem k̄ankı meclis kııldı rüşen
- [40b] 317. Gül idi nev-resīde şacı sünbül
Gülin bilmen k̄oqılar k̄ankı bülbül
318. Ne bilem k̄ankı ḥoryad ile ola
İlāhī şağ işin dönderme şola
319. Meger bir gün nesīm irdi seḥerden
Ḥaber virdi baña ol gül şekerden
320. Yine irdi resül-i rūḥ-perver
Ḥaber diyü şeker virdi mükerrer
321. ‘Alī dimişdüm evvel sözde adın
Ḥudā virsün anuñ her dem murādın
322. Meger şehr-i Sitanbul’a o varmış
Buluşmuş anda ol cānānı görmüş
323. Benüm ḥālümü itmiş aña i’lām
Yine itmiş kerem ol merd-i ‘allām
324. Seni şimdi sever ḡāyetde **Kātib**
Senüñ için yazar dürlü mekātib
325. Muḥibbüñdür senüñ şāhum beğāyet
‘İnāyet kııl benüm ‘ömrüm ‘ināyet
326. Senüñ için didi bir hoş kitābı
Senüñ aduñla oldu fetḥ-i bābı
327. Dimiş el-ḥamdü lillāh biz añılduq
Anuñla şöḥbet itmedük yañılduq
328. Varalum anda biz inşā’e raḥmān
İdelüm derdine çok dürlü dermān
- [41a] 329. Bunuñ gibi sözi çok dimiş ol şāh
İşidenler dimişler bārekallāh

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

330. Bunı naql itdi ol yâr-ı 'Alî-nâm
Dinür ol nev-cüvâna ibn-i Bayrâm
331. Bu sözle eglenürdüm niçe günler
Bilimezdüm nice geçer bu dünler
332. Be-nâgeh baña bir gün bir birâder
Şeker bigi haber virdi mükerrer
333. Haber virdi ki geldi yârı cānuñ
Baña vir muştılık sen yarı cānuñ
334. Sevindi geldi vecde cānum iy cān
Sevincinden beden buldı yeñi cān
335. Didüm cānâ bağışladuñ yine cān
Bu derdlü sīneme irişdi dermān
336. Sevindüm şād oldum hurrem oldum
Kıatı ağlar idüm gāyetde güldüm
337. Sevindüm ben şanasın rûha irdüm
Cihānı ğarķ alup ben Nūh'a irdüm
338. Beşir irdi vü gitdi hūzn-i Ya'kūb
İrişdi yūsre şankim şabr-ı Eyyüb
339. Şanasın irdi Şirīn'ine Hūsev
Cihāna şan güneş atmışdı pertev
340. Feraşād'a irişdi şanki Hūrşid
Şanasın gice gitdi irdi hūrşid
- [41b] 341. Şanasın irdi bülbül gülsitāna
Oķur şirīn ğazeller dōstāna
Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün
342. Cihān gülzārı içinde cemālūñ gibi bāğ olmaz
Yüzūñ nūrı gibi hergiz iki dünyāda ağ olmaz
343. Yüzūñ üstinde zülfeynūñ görünmezse 'aceb olmaz
Cinānuñ gülsitānında meleklerdür ki zāğ olmaz
344. Gelūñ 'ıyş idelüm 'ömrüm cihāndur [bu] degül bākī
Ki bir sāt durur hūsnūñ bu çağuñ gibi çağ olmaz
345. Senūñ bu āyet-i hūsnūñ görenler iy melek-şüret
Aduñı Muştafā dirlir anuñ gibi Burāğ olmaz
346. Gözüñ merdümleri hancer çeker her dem görenler dir
'Alī'nūñ zülfiķārıdır buña beñzer yarağ olmaz
347. Cemāli pertevi **Kâtib** güneşden aydan aydıñdur
Bu [rū]şendür ki 'ālemde anuñ gibi çırāğ olmaz

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

- Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün*
348. Feraḥ ʔoldı gönül buldı küşadı
Ki gitdi guşsa vü ğam ʔoldı şādī
349. Gönül görmek diler ol dilsitānı
Ziyāret itmek ister āsitānı
350. Bu gönülüm kuşı ister kıla pervāz
Göre vara ne kıılır ol perī-nāz
351. Naşīb oldı o yirden çünki gitdük
Varuban Çorlu şehrine yitişdük
- [42a] 352. O şeyhüñ hizmetine çün yitişdük
ʔuruban hizmetinde cān eritdük
353. Velī görmek diler cānum o cānı
Velī ol kām-yāb u kām-rānı
354. Varuban ol aradan mevkibine
Yitişdüm ol ḥabībüñ mektebine
355. Hemān girdüm selām itdim oturdum
Gözümden ğafletüñ ḥ'ābın götürdüm
356. Gözüm gördi o şun'-ı ber-kemāli
Şaçar nūrı anuñ zībā cemāli
357. Mü'eddeb 'āqıl ü dānā ḥired-mend
Anuñ zülfi ḥired-mendler kıılır bend
358. Teferrüc kııldum ol yār-ı güzini
İşitdüm ʔatlu şirīn-ter sözünü
359. Okıdı süre-i Nūr'ı tamāmī
Getürdüm Muştafā'ya çok selāmı
360. Kıılır dürlü-be-dürlü nāz u şive
Düzer eṯrāfını hep ive ive
361. Biraz seyr itdüm ol zībā cemāli
Naşīb itmiş aña dürlü kemāli
362. Oluban karşıısına mest ü ḥayrān
Bedende kıalmadı hiç zerrece cān
363. Girü 'aqlumı cem' itdüm dürişdüm
Mu'allimle biraz söze girişdüm
- [42b] 364. Biraz söylendi dürlü dürlü esrār
Gehī tefsir okındı ğāḥ aḥbār

352 hizmetinde: hizmetinde M.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

365. Didük işitdük ol yirde tamāmī
Götürdük şıkleti virdük selāmı
366. O hayretle o yirden çün gönildüm
Gelüben şehir içini seyr kıldum
367. O servi çün mu'allim kıldı āzād
Ol aradan kenār itdi perī-zād
368. Şalındı serv bigi her çemende
Şanasın Zīyezen milk-i Yemen'de
- [42bh] 369. Yine bir şi'r didüm tāze rengīn
İşitdi açamadı mühr-i tengin
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
370. Hoş olur şahın-ı çemen kāmēt-i ra'nālar ile
Cennet olur olıcağ zülf-i semen-sālar ile
371. Tonanır sünbül ü gül gönca dehānını açar
Lāle başını bezer kırmızı vālālar ile
372. Tāze gül ruhlarnı saçlarnı bād-ı şabā
Leblerin keşf idemez gönca mu'ammālar ile
373. Elde mey arada ney bülbüle hem-dem olup
Zeyn oldısa yaraşur (ol) gözi şehlālar [ile]
374. Hüb olur meclis-i gül arada dīldār olıcağ
Hoş [olur] şöhet-i mül la'l-i şeker-hālar ile
375. Giceler zülfi tarīkında gönül şubha degin
Geçürirsin gününü ha kara sevdālar ile
376. Zülfi sevdāsına **Kâtib** düşeli (...)
Hem-dem olup yürür ol dāmen-i şahrālar ile
Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
377. Geyer 'uşşāk kanından kabāyı
Diler zülfiyle bend ide şabāyı
378. Girü itdük selāmı ol nigāra
Ki gördüm nūrı gündüz āşikāra
379. Biraz bizüm ile söyleşdi ol yār
Bu 'aql u varumı kıldı giriftar

368 Zīyezen: Asıl adı Seyf b. Zūyezen olan ve Yemen'i Habeş istilasından kurtararak adına *Sīretü Seyf b. Zūyezen* adlı kahramanlık hikayeleri yazılan Yemen emiridir. Detaylı bilgi için bk. Mustafa Fayda, "Seyf b. Zūyezen", *DİA*, XXXVII, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s. 29-30; Hüseyin Yazıcı, "Sīretü Seyf b. Zūyezen", *DİA*, XXXVII, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s. 271.

376 (...): kopmuş.

380. İşitdüm söze geldi ol güzel mäh
Ne hâcettür niye geldün didi şâh
381. Hemân bu şî'ri didüm ol arada
Ki Hâk'dan böyle olmuşdur irâde
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
382. Gülşen-i hüsnün görüp seyrâna gelmişlerdenüz
Bülbül-i şürîdeyüz elhâna gelmişlerdenüz
- [43a] 383. Âyet-i hüsnin yazup her dem temâşâ kıлмаğın
Sûre-i Nür'ı görüp Furkân'a gelmişlerdenüz
384. Yüri var râhib bizümle da'vî-i dîn eyleme
Muştafâ kavlin tutup îmâna gelmişlerdenüz
385. Yaraludur sînemüz resm-i hüsâmîler bigi
Baş açup abdâl olup meydâna gelmişlerdenüz
386. Zülfi zencirinde **Kâtib** olmuşuz yâruñ esîr
Boynı bağılu kullaruz dîvâne gelmişlerdenüz
Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
387. Bu şî'r ile cevâb itdüm nigâra
Bağış kıldı bağrum pâre pâre
388. Biraz şîrî kelâm itdi o meh-rû
O dem işitdi vü gösterdi meh rû
389. Hemân-dem *şebbe hayr* itdi vü gitdi
Otağına meh ile bile yitdi
390. Çapısından bize virdi selâmı
İşitdük şatludan şîrî kelâmı
391. Çapısından içerü girdi ol hân
İcâzettür size didi o sulţân
392. Tamâm itdük burada bu kelâmı
Virelüm Muştafâ'ya çok selâmı
393. Bi-hamdillâh ol Muhyî vü Kâdir
Hem oldur Hâşîr ü 'âlemde Nâzır
- [43b] 394. Çün eşcâr ile virdi yire zînet
Hâk'uñ fermânıdur çok dürlü minnet
395. Hâk'uñ emriyle oldı cümle eşyâ
Anuñcün her bir işde çok temâşâ

389 şebbe hayr: "hayırlı geceler" anlamında Arapça ifade.

396. Muḥammed dīnin itdi bize in‘ām
Ki *inne'd-dīne 'indallāhi'l-İslām*
397. Nebīler içre çün kim Muştafā'dur
Severüz çār yarı aşfiyādur
398. Nitesi medḥ ideyin yā Rab anı
Ögersin cümle Qur'ân içre anı
399. Yine başlayalum şīrīn kelāma
Girelüm söze hoş ḥayrū's-selāma
400. İcāzet alduğ u yola yöneldük
Müsāfir olduk İstanbul'a gitdük
401. O dem nevrüz idi bitdi çemenler
Kenār-ı ābı tutdı yāsemenler
402. Yeşil ḥil'at geyürdiler zemīne
Temāşā eyledüm gördüm kemīne
403. Karışmışdur nebāt ile benātı
Yirüñ tırmar açar āb-ı ḥayātı
- [43bh] 404. Gine nīlüfer-i ter bitdi şuda
Çiçekler kalmadı hergiz buşuda
405. Redīf itdim yine nīlüfer-i ter
Oğur bülbül gerek gülşende ezber
Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün
406. Bugün bir tāze-ter dilber baña virmedi nīlüfer
Yaşum Nīl ü Aras olup açar niteki nīlüfer
407. Bu kanlu yaşum içinde görenler gözümü eydür
Şanasın 'ayn-ı Mūsā'dur içinde bitdi nīlüfer
408. Şarābı ergavānīden benefşe şerbetindendür
Mizacı hoş güzel tutar şarābı tāze nīlüfer
409. Dimāğı tāze ter tutar anuñ için ki şöḥbetde
Güzeller biri birine tekellüf itdi nīlüfer
410. Anuñ derd ü firākından şu deñlü yaş döker **Kâtib**
Şanasın Despina şuyında 'aynum oldı nīlüfer
- [43b] *Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün*
411. Bezendi görüñüz hep deşt ü tağı
Yeşil tınlar geyer hep bāğ u rāğı

396 *inne'd-dīne 'indallāhi'l-İslām*: Şüphesiz Allah katında din İslām'dır. Âl-i İmrân suresi 19. ayet. bk. Halil Altuntaş ve Muzaffer Şahin, *Kur'an-ı Kerim Meâli*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2006, s. 51.

398 Nitesi: Nidesi M.

412. Şarardı bitdi yiryüzinde çiğdem
Yüzinde ‘āşīkuñ olmaz igen dem
- [44a] 413. Anı hūlķ ile zeyn itdi cihānda
Anuñ mişli görünmez her zamānda
414. Adını Muştafā ķodı o şāhuñ
Girü indi yire luķı İlah’uñ
415. Girü evvelki söze varalum hoş
Gülistānında güller direlüm hoş
416. O yirde seyr iderken ol güzel şāh
Ki gitdi kūyna çok eyledüm āh
417. Firāķ u hasret odı yaķdı ķatı
Göñül görmek diler ol pāk zātı
418. Be-nāgeh bir gün oldum ben revāne
Yitişdüm yine ol serv-i revāna
419. İraķdan eyledüm anı temāşā
Muşavver nūrdur hāk ola hāşā
420. Yine itdüm temāşā ol nigārı
Nice zībā yaratmış anı Bārī
421. Yine hoş hoş hırām ol serv-i āzād
Çemende şalınur şan serv-i şimşād
- [44ah] 422. Bir ara seyr iderken serv-i sīmīn
Dilüme geldi bu hoş şī‘r-i şīrīn
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
423. Gördüğince ben ķulını nāz ider (...)
Pür-cefādur ... (...)
424. Gülşen-i hūsn-i cemālin bülbül-i gūyāsına
‘Arz-ı ‘uşşāķına hem nāz ider (...)
425. Rāstī tūbā hāķı ol serv-i āzādum benüm
Seyr ider şāhñ-ı çemende nāz ider nāz (...)
426. Her kaçan ol meh-liķā şāhñ-ı haremde seyr ider
Sidrede Cibril’dür ... (...)

423 ...: ; (...): kopmuş.

424 (...): kopmuş.

425 (...): .

426 ...: ; (...): kopmuş.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

427. **Kâtib**-i üftâdenüñ hâlini şormaz (...)
Bî-niyâz olduğıçün (...)
- [44a] *Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*
428. Görenler yâ melekdür dir ya hürî
Virür hurşide fer hoş yüzi nürî
429. Yine bir şi'r-i ğarrâ eyledüm zeyn
İşidebile hâlüm kıurretü'l-‘ayn
- [44b] *Mef'ülü fâ'ilätü mefâ'îlü fâ'ilün*
430. Cânâ cefâ vü cevruñ için yana gelmişüz
Derd-i derünü dimege sultâna gelmişüz
431. Muşhaf yüzüñ haķı benüm iy devletüm günü
Sen Muştafâ'ya şevķ ile İmâna gelmişüz
432. Hâk-i rehüñi sen şehüñ iy Müşteri-şifat
İki gözüme sürmege ihsâna gelmişüz
433. Derd ü firâķuñ ile ciger pâre pâredür
Ben hastenüñ bu derdine dermâna gelmişüz
434. **Kâtib** kuluñı iy ki gözüm nürî hoşca tüt
Yüz karasıyla sen şeh-i dīvâna gelmişüz
- Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*
435. Didüm bu sözleri şâh-ı cihâna
Revân oldum hemân ol dem mekâna
436. Gelüp yirümde oldum yine tesķin
Gehî şādî olurdum gâh ğam-g'în
437. Gehî şi'r ü gehî haķ yazar idüm
Mürekkab diyü bağrum ezer idüm
438. Gehî derd ü firâķından şikâyet
Gehî 'ışķından iderdüm hikâyet
439. Gehî kanumla yaşum çağladurdum
Gehî âhumla miğı ağladurdum
440. Gehî güm güm ider âhumla gökler
Gehî nâlemle ditrer yine yirler
- [45a] 441. Gehî âh u gehî nâle gehî derd
Benüm bu şevķümü çekmeye bir ferd
442. Gice gündüz iderdüm dürlü âhı
Uyumaz nâlišümden murğ u mâhî

427 (...): kopmuş.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

doi

443. Hemân bu derd ile bir şî'r-i mevzûn
Didüm kim Leyl işidürs'ola Mecnûn
Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
444. Âhum felege ra'd bigi virdi şadâyı
Görmek dilerem gün gibi ol nûr-ı Hudâ'yı
445. Ferhâd bigi tağlara düşdi yine nâlem
Mecnûn gibiyem kimse işitmez bu gedâyı
446. Şağ eyledi arzı yine bu dūd-ı siyâhum
Âhum şereri yıldızıdur gözle semâyı
447. Raḥm ile nazar itmedi vü silmedi yaşum
Ol yüzi güneş alnı kamer nûrı hüdâyî
448. Zülf ü ruḥunuñ ḥasret ile **Kâtib**-i derpîş
Ağlamağ ile geçürür ol şubḥ u mesâyı
Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün
449. Uyumazdum giceler şubḥa dek âh
İşidüp nâlemi taña qalır mâh
450. Özüm pervâneye dem-sâz kıldum
Ümidümden be-küllî vâz geldüm
451. Niyâz ider idüm Bârî Hudâyâ
Beni luṭf eyle irgür Muştafâ'ya
- [45b] 452. Dir idüm tâze-ter şîrîn kelâmı
Virürdüm Muştafâ'ya çok selâmı
- [45bh] 453. Hemân ol dem didüm bu şî'r-i şîrîn
İşitse Şeyḥî dirdi (...)
Mef'ûlü fâ'îlâtü mefâ'îlü fâ'îlün
454. Hâşâ ki terk idem sen biginüñ belâ ile
Luṭf it güzel diril güzelüm mübtelâ ile
455. Ağyâra uyma døyemez ü ben faqîrünü
Yiter şına quluñu begüm çok cefâ ile
456. Şordum lebüñde beñlerüñe göze göz gözüñ
Didi ki ḥâzır uşda durur oğ u yay ile
457. Bu ḥüsn ü ḥulk ile seni gören güneş şanur
Gökden zemîne indi narencî qabâ [ile]
458. Dünyâ vü âḥiretde bu **Kâtib** du'âcıyı
Ḥaşreyle yâ İlâhî güzel Muş[tafâ ile]

453 (...): kopmuş.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

- [45b] *Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*
459. Şabâh oldı irişdi peyk-i hazret
Didi **Kâtib** o şâh çok selâmet
460. Senüñ hâlüñden olmuşdur haber-dâr
İşigine o şâhuñ yalvarı var
461. Hele senden idelüm çok selâmı
Çü sen didüñ bize çok haq kelâmı
462. Didüm bir şi'r-i garrâ hûb u mevzün
İşiden hûblar olurdu mecnün
- Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün*
463. İy bād-ı şabâ luţf ile cānāna selām ilt
Ol yüzi güneş alnı kamer hāna selām ilt
464. Yüz ur işigi tozına yüz kerre yüzüñ sür
Ben bendeden ol hazret-i sultāna selām ilt
465. Bülbül bigi ter gonca-i handānuma her şubh
Gulğul ile ol tāze gülistāna selām ilt
466. Ben mür-ı za'ifinden eyā bād-ı seher-hiz
Luţf ile vü hulq ile Süleymān'a selām ilt
467. **Kâtib** kuluñ ağlamağ ile bî-başar oldı
Ya'küb bigi ol Yūsuf-ı Ken'an'a selām ilt
- [46a] *Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*
468. Şabā gitdi vü kaldum zār u tenhā
Hemān ol dem didüm bir şi'r-i garrā
- Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*
469. Hazret-i Haq'dan gelen hoş hoş şafā egler beni
Bu kamer devrinde şimdi Muştafā egler beni
470. Hāk-i pāyı gevherin kuhl-i cilā-y-içün göze
Şol şüzür u emyel ü bu kīmyā egler beni
471. La'l-i şirīn ile haddi hasretinden her zamān
Ka'be vü zezem haqı şems-i duhā egler beni
472. Çār yāruñ ışığına **Kâtib** bu fānī dünyede
Ol Muhammed şevkına bu Muştafā egler beni
- Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*
473. Bu sözüme bunda bes qalsun tamāmī
Virelüm Muştafā'ya çok selāmı
474. Bi-hamdillāh eyā Hallāk-ı zi'l-cūd
Senüñ cūduñla oldı cümle mevcūd

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

475. Senüñ zikrünüle kıyımduñ felekler
Kıbül olur kıpuñda her dilekler
476. Yaradılmış senüñ emrüñe fermān
Senüñ emrüñ durur İslām u İmān
477. Risālet kıatmi kılduñ Muştafa'yı
Götürdüñ kızni getürdüñ şafayı
478. Keremden eyledüñ sen anı muhtār
Anı kendüñe kılduñ şāhib-esrār
- [46b] 479. Nübüvvet gencinüñ miftāhı oldur
Fütüvvet baħrinüñ mellāhı oldur
480. Şürü' itdük yine şirīn kelāma
Girelüm söze hoş hayrū's-selāma
481. Alup şiri şabā oldı revāne
Yitişdi çın seħer serv-i revāna
482. Şabā gördi yüzini oldı hayrān
Yüzün zeyn eylemiş sünbülle reyħān
483. Kıad-i bālā yüzi gül fitne-engiz
'Alī'nüñ kıancerinden ğamzesi tiz
484. Sözi sükker lebi mül kendi nāzük
Şaçı Tātār'ı müşk olmışdı yük yük
485. Hezārān 'izz ü nāz ile ulalmış
Melekler kıüsüne taħsīn getürmiş
486. Melek-manzar beşer-şekl ü perī-nāz
Ferişteditür velī gözden tulinmaz
487. Boyıdur naħl-i kıurmā tāze şimşād
Yüzi güldür kıadi serviden āzād
488. Görür bir nāzenīn kim tāze-ter kıüb
Özi 'ālemlerüñ içinde maħbüb
489. Oturmuş devlet ü izāz içinde
Bulınmaz mişli hergiz nāz içinde
490. Şabā gördi oturur bir güzel yār
Semā'a kırdi ol dem Mevlevi-vār
- [47a] 491. Mu'ammā maħla'n yazdı güzel kıüb
Muvaşşāħ şir didi kıüb u maħlüb

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

Ġazel-i Mu'ammā ve Muvaşşah*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

492. (ا) Muşhaf-ı hüsinden itdük iki harfin çün revān
Sen tufeylüñ pâyını el böyle gösterdi hemān
493. (ص) Şorsa la'linden hayāt-ı tā ebed bulur kişi
Yumsun ağzın şimdiden āb-ı hayāt-ı cāvidān
494. (ط) Töladur gönlüm evi nūr-ı tecellā-yı cemāl
Gözüme hergiz görünmez zerrece kevn ü mekān
495. (ف) Fer virür gündüz güne gitse yüzinden perçemi
Nice gice ola kim añıla mäh-ı āsumān
496. (ع) Yiryüzinde devr-i Ādem'den berü ins ü melek
Mişlini görmedi anuñ bu zemīn ile zamān
497. (ب) Ben be-küllī varumı 'ışkı yolında terk idüp
Baş açup dīvāne-veş deryüzeye geldüm hemān
498. (ك) Kilk-i kudret on sekiz biñ 'ālemüñ naqqāşıdur
Dilberā hiç yazmadı tuğrā kaşuñ gibi nişān

[47ah]*Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün*

499. Gine bir şi'r didüm tāze (...)
Didüm kim ide (...)
- Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*
500. Reşk ider tāvus-ı cennet (...)
Tütüler hayrān olur (...)
501. Ravza-i cennet cemālüñ nüşhası (...)
Şad-hezār ahsent senüñ (...)
502. Leblerüñ dārü'ş-şifāsından devā(...)
N'ola luţf eyle keremler kānısın bīmār (...)
503. Mürdeler ihyā ider şirīn lebüñ 'İsā bigi
Cān virür cān üstine taşsīn senüñ (...)
504. Geh cefā vü geh gamuñ çekmeklik olmuşdur (...)
Niçe bu faqr ile bile bu iki (...)
505. Şol kadar dürler döker süzında **Kâtib** (...)
Aḥmedī Aḥmed [ü] Ḥamdī reşk id[er eş'āruña]

499 (...): kopmuş.

500 (...): kopmuş.

501 (...): kopmuş.

502 (...): kopmuş.

503 (...): kopmuş.

504 (...): kopmuş.

505 (...): kopmuş.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

doi

- [47a] *Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün*
506. Oturur gördi 'izzet āfitābın
Götürdi söz cemālinüñ niķābın
507. uluñ **Kātib** selām eyler saña şāh
Murāduñı müyesser ılsun Allāh
- [47b] 508. Saña direm eyā hüsñ āfitābı
Yazılmış göñline 'ıřkuñ kitābı
509. Anuñ teni durur her dem hıtābı
O yirdendür su'āli vü cevābı
510. Senüñ zikrüñ senüñ şı'rüñ hemişe
İdinmişdür dün ü gün zārı pışe
511. Melāmet oldı yürür il içinde
Añıldı 'ıřkuñ ile milk-i Ćin'de
512. Alup 'ıřkuñ anuñ şabrın bi't-tamām
Çeker derdüñi her dem kām u nā-kām
513. Görelden yüzüñi terk itdi varın
Hemīn āh ile zāra odı kārın
514. Ćarīb olmış bu şehir ü il içinde
Dögerler hem sögerler il içinde
515. Belā dāmına düşmüş zār u giryān
Yürür gögsin döğüp destinde dīvān
516. Dili vü 'aklı şabrı cümle gitmiş
Beli beglik kemān gibi bükülmüş
517. Belālar geldi haddeden taşra aña
Gören Eyyüb şandı aldı taña
518. Yürür ceyrān olup allāş u evbāş
Senüñ 'ıřkuñ durur her demde yoldaş
519. Ćarīb ü bī-nevā vü zār u Ćam-hor
Senüñ vaşluñdur aña cennet ü hūr
- [48a] 520. Gidüpdür iħtiyārı elden anuñ
Bedende rāhatı yoğ idi cānuñ
521. Güzeller şāhısın 'ālemde var ol
Serir-i hüsne her dem tāc-dār ol
522. Gider almaz cihānda hüsñ ağı
Ne bāğı ala 'ālemde ne ağı
523. Cihānda bir güzelsin tāze ter hūb
Güzel söyle ki sözüñ hūb ola hūb

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

524. Bu hüsnüñ çağına hergiz sevinme
Yile aldanma vü şuya tayanma
525. Güzellik kimseye kalmaz hemîşe
İdin her dem vefâ işini pîşe
526. Bu fânî dünyeye hergiz inanma
Bunu 'âlemde bâkî kala şanma
527. Gör Âdem cennete mağrûr oldı
Şoñucu devletinden dūr oldı
528. Ne işlerseñ cihānda nāzûk işle
Şoñunu gözle andan öñin işle
529. Ferište[ye] danıssaydı ger Âdem
Bu fânî dünyeden urmaz idi dem
530. Göñül meyl itdüğünü virmek olmaz
Murādı her kişinüñ yendek olmaz
531. Eger gendümden özini yığaydı
Gerek Âdem bu işi görmeyeydi
- [48b] 532. İşit gel sözümi bir dem kerem kıl
Muhibb[üñdür] senüñ **Kâtib** güzel bil
533. Oğur gül yüzüñi çün dürlü destān
Olur bülbül bigi şeydā vü nālān
534. Senüñ 'ışkuñ hadîsidür kelāmı
Uşul ü fiğh u tefsîr ü kelāmı
535. Anuñ cānına āh kār eyledi 'ışk
Anı bülbül bigi zār eyledi 'ışk
536. Anı cān ile yağma eyledi 'ışk
Anı 'âlemde rüsvā eyledi 'ışk
537. Anuñ cānına cānān oldı bu 'ışk
Anuñ derdine dermān oldı bu 'ışk
538. Anuñla gice gündüz yār olan 'ışk
Anı 'âlemde ber-ğurdār iden 'ışk
539. Anı mağşūdına vāşıl iden 'ışk
Anı yārı ile yārān iden 'ışk
540. Mağabbet-nāmeyi bünyād iden 'ışk
Kamu 'uşşākı ser-gerdān iden 'ışk
541. Kamu gülşenleri ihyā iden 'ışk
Kamu bülbülleri nālān iden 'ışk

538 iden: igen M.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

doi

542. Şehā mescidler içre şüfi iken
Anı meyhānelerde zār iden ‘ışk
543. Senüñ ‘ışkuñ durur aña mürüvvet
Senüñ ‘ışkuñdan irer aña devlet
- [49a] 544. Düşüpdür derdüñe derdüñ murādı
Müyeser kıl murādın bul murādı
545. Nigārum iy şeker leb Muşafā Beg
Revā mıdur saña hem-dem ola seg
546. Sözin ebter olanlaruñ işitme
Özüñe nākesi her dem iş itme
547. Ne hāşıl bī-hayā vü bī-edebden
Bular maħrūm olupdur luţf-ı Rab’dan
548. Yaramaz addur ‘ālemde hāyin
Bunuñ terki durur erkān-ı āyin
549. Kemālāt ile özüñ ma‘mūr eyle
Yanuñdan bī-hayāyı dūr eyle
550. ‘Azülüñ sözine sen uyma zinhār
Ziyān ider saña ol āħir-i kār
551. Kerem gelmez cihānda bī-edebden
Dimiş ‘ārif köpek yegdür ol erden
552. Huşūşā pādişehüñ çavuşısın
Dün ü gün hıdmetinüñ mūnisisin
553. Kemendüñ yanına asduñ kemānı
Gözüñ siħr ile şayd itdi cihānı
554. Güzelsin tāze nāzük şeh perī-ruħ
Ferīdün u Sikender bigi ferruħ
555. Lebüñ yarı durur Hızr’uñ hayātı
Yitişse diri kılur her memātı
- [49b] 556. Şehā böyle iken ‘ālemde meşhūr
Yüzüñden nūr umar cennetdeki hūr
557. Muşaffāsın begüm ‘ālemde pūr-nūr
Sekiz cennet senüñ hüsñüñle mesrūr
558. Götürdüñ çehreden zülfüñ niķābın
Oda yaķduñ semānuñ āfitābın
559. Sözüñi hūb söyle hūb olasın
Sa‘adetler bulup maţlūb olasın

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

560. Kāmu ahlākuñı hilm ile toyla
Neyi söyler iseñ 'ilm ile söyle
561. Ne kim söyler iseñ 'akluñla danış
Saña āsān ola müşkil olan iş
562. Cihānda devlet ile müstedām ol
Bu hüsni-hulḳ ile her dem tamām ol
563. İçüñi taşuñı gel rüşen eyle
Yüzüñ göster cihānı gel şen eyle
564. Esirge derd-mendüñdür ḥaḳīri
Esirger Muştafā olan faḳīri
565. Vefā meydānına çāpük dilīr ol
Keremler kānısın biñ yaşa pīr ol
566. Saña direm eyā gül yüzlü bülbül
Nice bir kıla cevruñe taḥammül
567. Senüñ ışkuñ durur başındaki tāc
Ayaḡuñ topraḡıdır cāna mi'rāc
- [50a] 568. Cemālüñ āyetidür nūr-ı muḫlak
Nice zībā yaratmış ḥaḳ budur Ḥaḳ
569. Gidicek ḥaste ḳodum gitdüm anı
Bedende yoḡ idi rūḥ-ı revānı
570. Bu şi'ri okır idi dilde tekrār
Diler himmetler ide şāh-ı ebrār
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
571. Eşk-i ḥün-ālūd oluban gözlerinden çağlar
Ḳanlu deryādur şanasın daḡ u bāḡ u rāḡlar
572. La'l-i nābı ḥasretinden lāleler ḳanlar yudar
Beñlerin görmüş lebind'urmuş içine daḡlar
573. Dāmen-i vaşlı tutup şūrīde-ḥāl olmuş yine
Bülbülü gör şāḥ-ı gülde nālelerle aḡlar
574. Nālišümden göge boyandı zemīn ü āsumān
Eşk-i āhumdan benüm feryāda geldi taḡlar
575. Dilberinden ayru düşdi **Kâtib** inler derd ile
Ḥasteler ḥālini ya Rab şormaz oldu şaḡlar
- [50ah] *Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün*
576. Ḳatup şehd ile şeker ben de şi're
Bu şi're bir ḡazel didüm naḡire

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

- Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*
577. Āhuma āheng ider āh itdügümce ıağlar
Acıyup deryā benümçün ıurmadan ha çağlar
578. Zıulm-i bī-dād eyledün devletlü sulıānum benüm
Ayrı yārān raħm idüp ben mübtelāya ağlar
579. Gözümün yaşın görüp ıaşlara döger şu başın
Kana karılmış aıar şimdi aıar ırmağlar
580. Cān micmer-dān olup ħākister olmadan tenüm
Āhum odından idi sīnemde yanan ıağlar
581. Dergehünde öldigine ğam yimez **Kātib** velī
Ben kıayam gidem daħı nāmerde kıala bāğlar
- [50a] *Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün*
582. Bu sözleri şabā itdi tamāmī
Virelüm Muşıafā'ya çok selāmı
583. Bi-ħamdillāhi yā Allāhu rabbāh
Ki sensin lā ilāh illā huvallāh
- [50b] 584. Şerīkūn yok vezīrūn yok aħadsın
Saña hiç kimse küfv olmaz ebedsin
585. Ulūhiyyet hüviyyetdür şıfātuñ
Yazılmaz vaşfa gelmez hiç zātuñ
586. Yaratduñ 'ālem içre Muşıafā'yı
Hep imān ehli sürdiler şafāyı
587. Dü kevnün enbiyānuñ Muşıafā'sı
Hem İslām ehlinün kıble-nümāsı
588. Hezārān dürlü minnetler Ĥudā'ya
Bizi ümmet kılupdur Muşıafā'ya
589. Gine pür-süz ile girdük söze hoş
Şarāb-ı ergavānı eyledük nüş
590. Şabā geldi yitişdi virdi aħbār
Hezārān gizlü didi [bu] pür-esrār
591. İgen çok didi sözler ben faķire
Neler didügin ol şems-i münire
592. Didügüm söz eger irseydi Mışır'a
Bırağurdu benātın Mışır'ın ışra
593. Didi hoşdur eyüdür tāze gülşen
Yüzi aydan güneşden daħı rüşen
594. Didi gelür yakında yār-ı nāzük
Didi bir şı'r-i ğarrā aña çābük

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

- [51a] *Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün*
595. Şād ol iy ehl-i dil ol şāh-ı cihān gelse gerek
Bu göñül mısrına ol Yūsuf-ı cān gelse gerek
596. Kāl' olup cümle-i gam irişüben şād u feraḥ
Bu cihān milketine emn ü emān gelse gerek
597. Dem-i 'İsī mi durur sözleri yā āb-ı ḥayāt
Mürde dil tāzeleyü rūḥ-ı revān gelse gerek
598. Kāhr-ı derdüñ niçe bīm eyleye āşüfte dili
'Adl-i dād itmek için Nüşirevān gelse gerek
599. Baş açup eyle du'ā **Kâtib**-i üftāde faķır
Seni yirden götüren şāh-ı zamān gelse gerek
- Mefā'îlün mefā'îlün fe'ülün*
600. Be-nāgeh geldi ol maḥbūbı cānuñ
Belī maḥlūbı mergūbı cihānuñ
601. Çü bildi teşne dil āb-ı ḥayātı
Söze gelse dirildür her memātı
602. Ruḥından oldı 'ālem gülsitānlar
Oķur bülbül du'ā vü dāsitānlar
- Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün*
603. Şu gelen Rūm ilinüñ şimdi Selīm Ḥān'ı mıdur
Ya Ḥarem milketinüñ luḫ ile sulṫanı mıdur
604. Çeşm-i Ya'ķūb'ı açup ḥüzni tamām eyledi kāl'
'Aceb ol pīr olası Yūsuf-ı Ken'ānī midür
605. Mürde diller lebüñ añılsa bulur tāze ḥayāt
Bedenüm içre gelen cānumuzuñ cānı mıdur
- [51b] 606. Ol semen-ten yüzi gül kāmety tūbā mıdur ol
Ya İrem gülşeninüñ ḡonca-i ḥandānı mıdur
607. Lebi şevķına içre cām-ı şarābı ṫolıca
Kâtib'üñ şimdi görüñ 'ıyş-ı Süleymān'ı mıdur
- Mefā'îlün mefā'îlün fe'ülün*
608. Yüzi şevķıyla güller oldı bāḡı
Bezendi bu diyāruñ ṫaḡ u rāḡı
609. Yüzün görüp cihān hep rüşen oldı
Dikenler kalmadı hep gülşen oldı
610. Yüzün görüp çiçekler açdılar baş
Yüzün başduķca dirler aña çok yaş
611. Yüzün gördi vü açıldı nazardan
Anuñçün ḡonca pür sīm ile zerden

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

612. Yüzi gül kâmeti serv-i revândur
Güzeller içre sultân-ı cihândur
613. Hırâmân şalınur ol serv-i âzād
Melek mi bilmezem yâhūd perî-zād
614. Boyıdur nahl-i hürmâ tâze şimşād
Yürise kâmeti tûbâdan âzād
615. Çemenler ayağına sürdiler yüz
Tavâf itdiler ol sultânı düpdüz
616. Yitişdi luţf ile ol mâh-ı pür-nür
Şanasın geldi Çîn milkine bir hür
617. Görüp alınını oldı mâh pür-nür
Görenler didiler *nûrun 'alâ nûr*
- [52a] 618. Görüp ay kaşların döndi hilâle
Yüzün görüp güneş düşdi zevâle
619. Başıını görenler didi arslan
Kim olmuş lebleri mühr-i Süleymân
620. Güzellikde virüpdür Hâk şalâbet
Başısı Rüstem'e virür mehâbet
621. Kâra gözlerle ol şâh-ı cihân-gîr
Bu **Kâtib** kulumı eyledi naħcîr
622. Görüp zülfini sünbül oldı hayrân
Şaĉın yolardı şeb-büy ile reyhân
623. Tudağına şunar ğonca piyâle
Anuñcün bülbül ider âh u nâle
- [52ah] 624. Redîf itdüm güli didüm ğazel hoş
Didüm bülbül oğıya tûti kumrı ğuş ğuş
Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
625. Gülüñ karşusına tûrmuş hezâristân oğur bülbül
Giceler şubha dek tûrmaz hezâr destân oğur bülbül
626. Cemâli muşhafuñ haĉkı yüzüñ ğoreli ğülşende
Senüñ hulkuñ öger her dem ğüzel Qur'an oğur bülbül
627. Çemende gül yüzüñ ğörmüş ğül âb olmuş hayâsından
Anuñ şevkı-y-ıla her dem niçe dîvân oğur bülbül
628. Hayât-ı tâ-ebed bulur varup ğülşende ğuş iden
Bu mürde dillere ğörüñ nice dermân oğur bülbül

617 *nûrun 'alâ nûr*: Nur üstüne nur. Nûr suresi 35. ayet. bk. Halil Altuntaş ve Muzaffer Şahin, *Kur'an-ı Kerim Meâli*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2006, s. 353.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

629. Reyâhîñ sūsen ü sūnbül görüp geçdi gülistānı
Şaқыyup serv şāhında görüñ Bostān oқur bülbül
630. Gice yüz şūr ile **Kâtib** kıtur feryād (...)
Seher Yāsīn oқur bir dem (...)
- [52a] *Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün*
631. Lebine teşne dildür Hızr-ı zinde
Hirāsānlar şalar beñleri Hind'e
632. Dişinüñ nazmını görseydi lülū
Şadefden çıkmayup olur idi şu
633. Sözi virür hayāt-ı cāvidānī
Lebine reşk ider gonca nihānī
634. Hidāyet virdi cāna cān cemāli
Қomadı haste dilde hiç melāli
635. Vefā-dārum emīrüm tāc-dārum
Hemīn oldur benüm maқşūd u varum
636. Didüm bir şi'r-i nāzük aña ol dem
Oқuyan sāde-rūlar görmeye ğam
- [52b] *Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün*
637. Bir yüzi gül zülfi sūnbül gül-izārumdur gelen
Bir boyı servi nigārum lāle-zārumdur gelen
638. İndi şānında anuñ luţfi 'alā hulkīn 'azīm
Bir melek-ḥū kām-yāb ü kām-kārumdur gelen
639. Muştafā'dur ben kula virür cilā vü taşfiye
İhtiyārum devletüm hem bahtiyārumdur gelen
640. Şol Sikender-қadr sultānū'l-ğuzātuñ rehberi
Husrev-āyīnüm efendim tāc-dārumdur gelen
641. 'İzzet-i devlet saña **Kâtib** yiterdi ger dise
Bu muḥibb ü muḥliş u giryān u zārumdur gelen
- [52bh] *Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün*
642. Gine bir şi'r didüm aña dil-keş
İşitdi āferīn didi o meh-veş
- [52b] 643. Bi-ḥamdillāhi yā Vāḥid aḥadsin
Saña hiç zıdd u nidd olmaz ebedsin
644. Şu Mevlā'sın ki sendendür hayātuñ
Kimesne vaşf idemez ḥadd-i zātuñ

630 (...): kopmuş.

638 'alā hulkīn 'azīm: Sen elbette yüce bir ahlāk üzeresin. Kalem suresi 4. ayet, bk. Halil Altuntaş ve Muzaffer Şahin, *Kur'an-ı Kerim Meâlî*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2006, s. 563.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

doi

645. Yedi deryâ yaratduñ kaçre kaçre
Dürütdüñ kâyinâtı zerre zerre
646. Yaratduñ Muşafâ nûrını evvel
Yaradılmışdan eyledüñ mufađđal
647. Kâmu eşyânuñ öñi Muşafâ'dur
Nebîler serveridür aşfiyâdur
- [53a] 648. Mu'allim Muşafâ'dur da'veti fâş
Anuñçün oldı Cibrîl ile yoldaş
649. Yine bünyâd idelüm bu kelâmı
Virelüm Muşafâ'ya çok selâmı
650. Bahâr idi ruğundan aldı gül reng
Boyını gördi vü serv oldı dil-teng
651. Çü 'îd oldı donandı mihr ü meh-rû
Güneş açıldı vü gizledi meh rû
652. Bu 'îd ertesi ol yâr-ı güzîde
Çırâğ-ı cân u dildür nûr-ı dîde
653. (...) arada câm elinde
Güneş bigi durur eyyâm elinde
654. Görem diyü tolanurdum ol ayı
Gözüme tütüyâdur hâk-i pâyı
655. Redîf itdüm tölana bir gâzel hûb
Didüm kim bile ol dildârı maħbûb
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
656. Her kaçan kim ser-i zülf-i ruğ-ı yârı tölana
Beñzer ol ejdere kim Bekke civârın tölana
657. Ka'be vü Merve'ye sa'y itmedüğüm itme 'aceb
O şevâbı bula herkes der-i yârı tölana
658. Boyuñ üzre göricek kâkülüñi didi hîred
Beñzer ol hûşeye kim serv-i revânı tölana
- [53b] 659. Şol kadar ağlayayım derd ile ben maħşere dek
Gözlerüm yaşı taşup cümle cihânı tölana
660. Cerr iden büse lebüñden kuluñ iy şâh-ı cihân
Mala pula tütulaldan ele girmez tölana
661. Yüz sürer işigüñe **Kâtib**-i üftâde garîb
Diler itlerüñ ile şehri diyârı tölana

653 (...): silinmiş.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

- Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*
662. Meger bir yâr var idi adı Maḥmūd
Oturmuş bile ol sulṭân-ı maḫşūd
663. Beni göricegez Maḥmūd ṭurdı
El urup yaḫama yâra getürdi
664. Yüzini göricek yüz yire urdum
Elüm ḫavşurdum u ḫidmetde ṭurdum
665. Beni görüp tebessümler ḫılır âḫ
Göricek ṭaḫa ḫalur mihr ile mâḫ
666. Yanına aldı bini ol melek-ḫū
Didi şimden girü **Kâtib** ne ḫorḫu
667. Ḥamâyil ḫıldı boynuma ḫolını
Hemân öpdüm mübârek ellerini
668. Hemân âb-ı ḫayât içdüm o demde
Baḫa itdi 'inâyet Ḥızr-ı zinde
669. İläḫî sen bağışla ben faḫîre
Ki irdüm ben Süḫâ şems-i münîre
670. Kemâl-i 'izzetüñ ḫaḫḫı İläḫî
Başından gitmesün devlet külâḫı
- [54a] 671. İläḫî sen bağışla 'ömr-i bâḫî
Kerem ḫıl süre-i İḫlâş ḫaḫḫı
672. 'Aceb nâzük yaratmış Ḥaḫ Te'âlâ
Hemân bu şî'ri telḫîn itdi Mevlâ
- Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*
673. Yüze yüz olmağ istermiş ruḫuñ ayına âyîne
Neden ol bî-ḫayâ beñzer ruḫuñ ayına âyîne
674. Görüñ seng-i siyâḫ iken yanup ḫoş ḫoş cilâ bulmuş
Dilet ḫidmet ide ola ruḫuñ ayına âyîne
675. Özin berdâr idüp her gün diler kim yüze yüz ola
Benüm iki gözüm nûrı ruḫuñ ayına âyîne
676. Cemâlüñ pertevin görmüş seḫerden tā olınca şâm
Diler her gün baḫa 'ömrüm ruḫuñ ayına âyîne
677. Nemed-püş olduğı **Kâtib** ḫalender bigi niçündür
Hevâdan jeng olur olmaz ruḫuñ ayına âyîne
- [54ah] *Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*
678. Şanasın 'id ü nevrüzidür ol rüz
Dilerven böyle ola gice gündüz

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

679. Şanasın köhne ten buldı yeñi cān
Ki zīrā saña yoldaş oldı ol hān
680. İlāhī fūrkat irmesün vişāle
Hezārān şükr ü minnet zü'l-celāle
681. İlāhī müstedām it devlet ile
Kerem kıl Muştafā'nuñ himmet ile
- [54a] 682. Toğuz yüz on toğuzında tamāmī
Yazıldı Muştafā'ya vir selāmı

5. Sonuç

Kâtib Davud'un *İstanbul ve Vize Şehrengizi* olarak bilinen eseri, telif tarihi olan H. 919 (M. 1513) tarihiyle Türk edebiyatında yazılmış ilk şehrengizlerden biri olması bakımından önemlidir. Rûmî mahlasını da kullanan şairin bu eserinde Kâtib mahlasını tercih ettiği görülür. Eserin öne çıkan özelliklerinden biri de baş tarafı eksik olmasına rağmen 682 beyit tutarındaki hacmidir. Tespit edilen şehrengizlerin çoğunun 100-150 ila 250 beyit aralığında olduğu düşünüldüğünde bu türe göre oldukça hacimli bir eserdir. Bir diğer özelliği ise sergüzeştname şeklinde yazılmış bir şehrengiz oluşudur. Şairin bizzat anlatılanların merkezinde olduğu ve gezip gördüğü yerlerde başına gelenleri hikâye ettiği görülür. Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerinin canlı bir şekilde görüldüğü eserde mesnevi nazım şeklinin dışında biri kaside otuz beşi gazel olmak üzere otuz altı manzume ve sekiz aruz kalıbının kullanılmış olması da önemlidir. Aruzu kullanmada gayet başarılı olan Kâtib Davud'un eserinde oldukça ahenkli bir dil kullandığı görülür. Genel olarak sade bir dilin kullanıldığı *Şehrengiz*'in tasvirlerin bulunduğu bölümlerinde dilin daha sanatlı oluşu ve Arapça-Farsça kelimelerin daha sık kullanımı dikkat çeker. Sık sık deyimlere yer verilen eserde divan edebiyatı geleneğinin pek çok mazmununun başarı ile kullanıldığı ve kelime kadrosunun oldukça geniş olduğu görülmektedir. Kopmuş sayfa kenarları olmakla birlikte şehrengiz türü ile ilgili karşılaştırmaların ve bu türle ilgili daha sağlıklı değerlendirmelerin yapılabilmesi için bu eserin metninin ortaya konması son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

- Abdurrahman Hibrî (1996), *Enîsü'l-Müsâmirîn, Edirne Tarihi (1360-1650)*, Çeviren: Ratip Kazancıgil, Edirne: Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları.
- AÇA, Mehmet vd. (2011), *Başçangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- AGİŞ, Fazıl (1998), "Abdürrahim-i Rûmî ve Abdürrahim-i Karahisarî'nin 'İşk-nâme'leri", *Türk Dili*, S. 555, s. 249-252.
- Ahmed Bâdî Efendi (2014), *Riyâz-ı Belde-i Edirne 20. Yüzyıla Kadar Osmanlı Edirne'si*, I-III, Hazırlayan: Niyazi Adıgüzel-Raşit Gündoğdu, Edirne: Trakya Üniversitesi Yayınları.
- AKKUŞ, Metin (1998), "Şehrengiz", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, VIII, İstanbul: Dergâh Yayınları, s. 117-121.
- ALTUNTAŞ, Halil ve Muzaffer ŞAHİN (2006), *Kur'an-ı Kerim Meâli*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

- AYDEMİR, Yaşar (2007), "Ravzî'nin Edincik Şehrengizi", *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, S. 1, s. 97-126.
- CANIM, Rıdvan (2012), *Divan Edebiyatında Türler*, Ankara: Grafiker Yayınları.
- ÇELİK, Aysun (2013), Deftertâr-zâde Ahmed Cemâlî'nin 'Metâli'-i Cemâlî' ve 'Şehr-engîz-i İstanbul' Adlı Eserleri", *Turkish Studies-İnternational Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/13, Fall, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: 10.7827/TurkishStudies.5844, ANKARA-TURKEY, s. 671-704.
- DOĞAN, Enfel ve Feryal KORKMAZ, *Rûmî'nin Şîrîn ü Şîrûye'si (Şîrîn ü Pervîz), (Metin -Sözlük -Dizin), Kültür ve Turizm Bakanlığı ekitap*, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10708,girispdf.pdf?0>, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10709,metinpdf.pdf?0>, (ET: 14.05.2015).
- EREN, Aysun (2012), *Defterdâr-zâde Ahmed Cemâlî'nin Metâli '-i Cemâlî ve Şehr-Engîz-i İstanbul Adlı Eserleri (İnceleme-Metin)*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- ERVERDİ, Ezel (1986), *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler/İsimler/Eserler/Terimler)*, I-VIII, İstanbul: Dergah Yayınları.
- FAYDA, Mustafa (2009), "Seyf b. Zûyezen", *DİA*, XXXVII, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 29-30.
- GÖK, Taner (2011), "Beyânî'nin Sinop Şehrengizi", *Turkish Studies-İnternational Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 10/8, Spring, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: 10.7827/TurkishStudies.8231, ANKARA-TURKEY, s. 1107-1136.
- İSEN, Mustafa (1998), *Sehî Bey Tezkiresi Heşt-Behişt*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- KAYA, Bayram Ali (2010), "Şehrengiz", *DİA*, XXXVIII, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 461-462.
- LEVEND, Agâh Sırrı (1958), *Türk Edebiyatında Şehr-engizler ve Şehr-engizlerde İstanbul*, İstanbul: İstanbul Fethi Derneği İstanbul Enstitüsü Yayınları.
- LEVEND, Agâh Sırrı (1998), *Türk Edebiyatı Tarihi I*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- OY, Aydın (1995), *Yüzyıllar Boyunca Tekirdağlı Şairler ve Yazarlar*, Tekirdağ: Tekirdağ Valiliği Yayınları.
- TEZCAN, Nuran (2001), "Güzele Bir Şehrengizden Bakış", *Türkoloji Dergisi*, C. 14, S. 1, s. 161-194.
- TIĞLI, Fatih (2008), "Klâsik Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Câmî'nin Manisa Şehrengizi", *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, S. 39, s. 229-248.
- TUĞCU, Emine (2007), *Şehrengizler ve Âyîne-i Hûbân-ı Bursa: Bursa Şehrengizlerinde Güzeller*, Ankara: Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- TURAN, Lokman (2011), "Defterdâr-zâde Ahmed Cemâlî'nin Siroz Şehrengizi", *Osmanlı Araştırmaları*, S. 37, s. 49-76.
- YAZAR, İlyas (2007), "Dürri'nin Şehrengizinden Gümülcine'ye Bakış", *Turkish Studies-İnternational Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*,

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

Volume 2/2, Spring, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI
Number: 10.7827/TurkishStudies.106, ANKARA-TURKEY, s. 770-789.

YAZICI, Hüseyin (2009), “Sîretü Seyf b. Zîyezen”, *DİA*, XXXVII, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 271.

YÜCEBAŞ, A. Hilmi (1939), *Tekirdağlı Şairler*, İstanbul: Cumhuriyet Matbaası.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

KAYA, H., (2015). “Kâtib Davud’un İstanbul ve Vize Şehrengizi / Istanbul And Vize Sehrengiz Of Davud The Scribe”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Şefik Yaşar Armağanı), Volume 10/12 Summer 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8636>, p. 631-686.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/12 Summer 2015

